

DATINA

ANUL VII

Nr. 4-6

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DATINA

ARTISTICĂ — LITERARĂ — SOCIALĂ

Director : Mihail Gușiță

An. VII. Nr. 4—6.

Aprilie
Iunie 1929.

SUMĂRUL:

Să trăești Măria Ta	Julian Predescu
Vecernie — versuri	I. S. Molea
Școala Regelui Mihai - Răspuns propunerilor „Gândirii”	Ion Costreian
Stih pentru o troiță veche — versuri	T. Dobreanu-Plăeșu
La a-a-anul — schiță	V. Damaschin
Nocturnă — versuri	Eugenia Iavona
„Licht aus” — schiță	Maier Cleanoveanu
Spovedania Ateului — poezie	Eugenia Iavona
Piatră Neagră — nuvelă	G. Acsinteanu
Istoria Românilor - în cele mai noi concluzii ale ei	D. Bodin
Schițe - deseneuri : icoane din viața românească :	A. Leonte, G. Simionescu

Mișcarea culturală :

Insemnări ;

Sextil Pușcariu despre specificul românesc.
Comentarii în jurul depășirii etnicului.
Const. Kirițescu ; Literatura împotriva educației
Tot d-l V. Bănciță și Școala Regelui Mihai
P. Krannhals ; Naturmythos und Kulturgestaltung
O necuvință a d-lui T. Arghezi
Cărțile Unirii.

ORICE REPRODUCERE ESTE OPRITĂ

Lei 30.

ABONAMENTE :
LEI 200 . . . PE AN.
INSTITUȚII ȘI AUTORITAȚI :
LEI 300

101

SĂ TRĂEȘTI, MĂRIEA TA!

PURTĂTOR al nădejdilor de mâine, apărător și chezaș al drepturilor în veci neperitoare ale neamului românesc, scut de credință, pavăză a trecutului mândru dar viforos, lumină vie, către care aleargă sufletul setos de regi al poporului român, slăvit urmaș al slăvitului rege întregitor de hotară și apărător de legi, bine ai coborît în Cetatea Albei Iulii.

Pașii Tăi mărunți și mici vor fi atins țăărâna gliei pe care a călcat-o viteazul Mihai, atunci când viitorul României nu se putea desluși din frământările pline de neguri și de lupte.

Vei fi simțit în înfiorarea de copil a Măriei Tale, cum Te ridică și Te înalță credința noastră ca pe un simbol sfânt și de legătură pe veci strânsă, între începuturile de înfiripare ale României de ieri, cu mărita întrupare a neamului românesc, așezat între hotarele lui firești, lăsate de Dumnezeu și apărate de părinții noștri.

De aci, de mâine, de când vârsta Te va fi așezat pe scaunul regesc al țării, fericit de încălcări și de sânge, prin grija cerului și prin înțelepciunea sfetnicilor ai în veci neuitaților, măriților și slăviților regi, de aci va începe calea Măriei Tale pe care soarta o va oarde din

firul pe care ea însăși Ți L-a pus în mână, de când lumina ochilor Măriei Tale s'a unit pe veci, cu lumina cerului țării noastre.

Din adâncurile pământului pe care l-au călcat pașii Măriei Tale, în ziua prăznirii unirii celei mari, din adâncurile lui, îți vor vorbi strămoșii noștri Daco-Romani, cari dorm somnul de veci alături de temeinice mărturiri, ale nobilei și mândrei noastre obârșii.

Pașii Măriei Tale de rege, vor călca peste urmele de cetăți cu pietre cioplite și grele, cu inscripții roase și învechite de vremuri.

Vei pași pe aceleași drumuri, bătute cândva de asprii Daci, de legionarii romani, și de însăși împărații Romei eterne.

Nu acum, ci mâine, și mai ales atunci, urechea Măriei Tale va auzi din aceste adâncuri și ruine, un svon...

Un svon, care vine din fundul nesfârșit al sutelor de ani, cari au trecut ca vijelia peste trupul mereu înflorit de răni, al acestei țări.

Și dacă inima Măriei Tale va sălta, și va svâcni, la auzul acestui svon, ea a înțeles atunci deslegarea marelui taine a iubirii dintre popor și rege, ea a înțeles atunci rostul acestui strigăt de veacuri: strigătul patriei, prelungit ca o lumină peste miile nenumărate de morți, săvârșiți pentru apărarea Legii, a Credinței și a Tronului.

Cu trecutul spre viitor! Aceasta-i cea de a doua poruncă a svonului pe care l-a simțit slăvitul bunic al Măriei Tale, și-l va înțelege inima Măriei Tale mâine, când cu fruntea, — pe care Dumnezeu și vremea s'o învrednicească cu gânduri bune — plecată pe cronicarii și lelopiseții noștri, vei înțelege câtă trudă, câtă suferință, dar și câtă mândrie și jertfă se desprinde din trecutul frumos al acestui neam. Atunci vei începe să ne iubești de-a binelea Măria Ta și Tu însu-Ți, te vei crede un Făt Frumos, venit de dincolo de hotarele acestei lumi, din lumea Voevozilor și a Domnilor români, coborât pe pământul acestei țări într'un ceas fericit, să-i aperi glia, bogată și mănoasă, cu spicul de grâu auriu ca aurul inelelor Tale de păr, să-i aperi codrii crestați până în inimă de schije și foc, să-i aperi apele repezi și involburate dela munte și pe cele mari și liniștite dela câmpie, să-i aperi cu brațul tău voinic hotarele și zările vecinic albastre ca albastrul ochilor de copil ai Măriei Tale. Și mai presus, să dai piept ca un viteaz, când se va ridica cineva să ne strice credința străbună, să ne dărâme legile, ori de se va încumeta cineva să se atingă măcar de o fărîmă din sfintele moaște, ale trecutului nostru.

Așa te visăm Măria Ta, așa să Te fie Dumnezeu! Te dorim bun și blând ca Alexaneru cel Bun — întemeietor de ctitorii ca Vladislav Vodă și ca tot neamul Basarabilor. Drept iubitor și împărțitor de dreptate ca Vodă Alexandru I. Cuza; războinic și viteaz când țara o va cere, precum a fost în istoria tre-

DATINA

cutului nostru depărtat, Mihai cel Brav și Ștefan cel Mare al Moldovei. Năvalnic în luptă, dacă apărarea țării îți va porunci, ca Petru al Răreșoarei, fala Mușatinilor și să semeni în veci slăvitului Măriei Tale bunic, în jertfirea de sine, când Ți-o va cere ceasul.

Căci astfel îți vom face din brațe scut, și din sufletul acestui neam de mucenici și de eroi pavăză, ca să nu te ajungă gândul și nici vorba măcar, a vreunui vrăjmaș, care s'ar uita cu jind la Tronul de aur al Măriei Tale.

Julian Predescu,

VECERNIE

De Ziua Eroilor.

Bat clopote: mătării cuvioase
Cădelnițind spre zarea sinelie,
Metalice chemări evlavioase
Într'aripate 'n fumul de tămâie...

Și dangătele, lutul înfioară
Cu blinde rugăciuni și osanale,
Iar crucile, pe rînd, cutremurată
Mormintele, 'n adîncurile goale...

În sufletu-mi, ecouri prind să bată
Ingenunchind, zmerite, lîngă torți;
Litanii plîng în cripta 'ntunecată,
In care-am pus cenușa celor morți...

Bat clopote, cucernic către zare;
Un filfrit din ceruri se desprinde,
Și 'n sufletu-mi, pe lezezi de altare
Lumina lor, cenușa mi-o aprinde.

I. S. Molea.

M. S. REGELE MIHAI I.

Școala Regelui Mihai.

Răspuns propunerilor „Gândirii“.

REGELE NU E RESPONSABIL CĂTRE PERSOANE
ESTE RESPONSABIL NUMAI CĂTRE ENTITĂȚI
METAFIZICE: ȚARĂ, POPOR, DUMNEZEU.
PENTRUCĂ, ORICE S'AR SPUNE, A SUSȚINE RE-
GALITATEA FĂRĂ A-I ADMITE ȘI UN ELEMENT
MISTIC, ESTE TOT UNA CU A INLĂTURA-O
DAR... CU DIPLOMAȚIE !

REVISTA bucureșteană „Gândirea“ în numerele 4 și 5 an. IX, se ocupă, în două lungi articole de fond, de „Școala Regelui Mihai“.

Din folosirea unor amintiri personale, ca argumente în discuțiunea problemei, aflăm că autorul, d-nul Vasile Băncilă, este profesor secundar.

Fără să ne-o mai fi spus dânsul, îi bănuiam această calitate:

Potopul*) de nume sau citate celebre ce au o cât de presupusă atingere cu pedagogia, vâdate din vastul domeniu istoric ce se întinde dela Alexandru Machedon până la „fiul împăratului“ Japoniei contimporane, trădează îndeajuns, la d-sa meteahna erudiției care, adesea înăbușă sub podoabe inutile, argumentarea vie — ieșită din realitatea faptelor. Iar revenirea asupra aceluiaș lucru de mai multe ori spus și repetarea lui până la saturație, arată o altă caracteristică inerență catedrei: teama de a nu fi fost înțeles.

Pasiunea de a părea cât mai erudit — pasiune la „Gândirea“ devenită boală — l-a făcut pe autor să citeze nume sau exemple ce nu cad în cadrul problemei în discuție, multe chiar pledând contra tezei susținute de d-sa. Iar preocuparea de a fi înțeles — dacă aceasta l-a împins la repetiția dusă peste limită — l-a lăsat stăpânit de atmosfera unei clase de școală cu elevi târziu la minte

Nu-i vina noastră, dacă absența elementarului plan de sistematizare a problemei în ansamblul ei, și susținerea lui prin o logică strânsă și gradată în argu-

*) Pomelnicul erudiției d-lui V. Băncilă :

Aristotel, Alexandru Machedon, Quintilian, Domițian, Seneca, Neron, Carol cel Mare, Pierre de Pise, M. Braunschwig, Compayré, La Bruyère, Bossuet, Fénelon, Ludovic XIV, Harduin de Péréfixe, Delfinul Franței, ducele de Burgundia, ducele de Mortausier, Papa dela Roma, Saint Simon, ducele de Bourbon, Condé, Pascal, Nicole, La Mothe le Vayer, Erasme, Machiavelli, Lorenzo de Medici, Brutus, Descartes, Leibnitz, Helvetius, Schopenhauer, Marc-Aureliu, Montaigne, Locke, Luther, Comenius, Goethe, Ludovic Filip, Henric IV, Regele Navarrei, Hașdeu, Kogălniceanu, Ispirescu, plus fiul împăratului Japoniei și câțiva miliardari americani, și un cam tot pe atâta pomelnic de nume geografice.

mentare, în loc să ne facă suficient înțeleasă și definitiv aprobată teza autorului, ne pune în situația de a-i releva aceste scăderi.

Cu toate aceste defecte de structură a articolelor d-lui V. Băncilă, ne vom ocupa totuși de ele, nu pentru valoarea lor, ci pentru problema în jurul căreia sunt scrise, pentru că lăsând la o parte felul rezolvării acestei chestiuni, **PROBLEMA ȘCOLII REGELUI MIHAI EXISTĂ**. Regretabil e că în vâlmășagul unor atât de scăzute, interesate și înfrigorate frământări politice, nu s'a dat importanța ce se cuvine acestei probleme, de care va depinde, în cea mai mare măsură și în viitorul cel mai apropiat, soarta neamului nostru în hotărârile lui întregite cu atâtea chinuri.

Înainte de a intra în subiect, autorul se crede dator a ne da mai mult de trei pagini de rătăcire în domeniul istoriei, al plantelor sau albinelor, pagini presărate cu observațiuni, crezute poate de d-sa **FOARTE ORIGINALE** asupra educației: că ea „nu poate tot, dar poate CEVA”; că „are marea virtute de a desvolta aptitudinile bune și a înăbuși ceeace e rău”; și că, deși în educație „lotul cel mai prețios rămâne tot o bună ereditate”, totuși „educația schimbă faptele omului, chiar dacă n'ar schimba DELOC natura ultimă”. Adică, ar veni că: educația, ori modifică fără să schimbe nimic, ori schimbă totul fără să modifice.

Și după atâtea pagini deplasate de prolixitate, banalități și încoerență, d-sa își face intrarea triumfală în subiect ca un tardiv exabrupto ciceronian:

„Iată, avem și noi un prinț de educat — Un rege”.

Mulțumit că Regele Mihai are o „svelteță intelectuală” și o „natură impresiionabilă și bine intenționată”, autorul îl pune în categoria copiilor „excepțional sugestionabili”, îl declară, prin urmare, din „cei mai educabili” și își recomandă, cu lux de argumente, sistema sa de educație.

Privitor la „școala” ce trebuie să urmeze Regele Mihai, s'ar fi fost emis două păreri: una care ar susține o școală colectivă, dar înjghebată ad-hoc, cu copii recrutați din toate clasele sociale și reprezentând toate națiunile și confesiunile conlocuitoare în țară — alcătuiind „o miniatură socială și etnografică a României Mari”, cum spune d-l Băncilă; alta ar susține o școală individuală, adică „educația intelectuală” a Regelui să se încredințeze unui singur preceptor.

Cu școala individuală, gânditorul „Gândirii” o retează repede și o înlătură categoric, prin argumente mai mult democratice de cât pedagogice.

Acest fel de educație, individuală spune d-sa, o fi fost bun odin'oară, când copiii regilor se bucurau de sacrosanctitatea unor „fii de zei” și când nobilii chiar — prin concepția vremii — se credeau atât de deosebiți de restul oamenilor că parc' ar fi făcut „parte din altă specie”. Astăzi însă, după concepția socială în care trăim, un copil primind o asemenea educație individuală ar fi pregătit numai unilateral, ar rămâne cu „goluri și improprietăți, cari=L fac inapt pentru viață”. Asupra acestei școli individuale vom reveni în cursul articolului de față.

Cu ipoteza a doua, a școlii colective dar cu reprezentanța minorităților cum

s'ar zice în asociațiuni mai pretențioase decât o școală, d-nul Băncilă este și mai drastic.

Această școală-miniatură a României va cuprinde, neapărat, și o „varietate etnică și religioasă“. Copiii minoritari, din ambele aceste puncte de vedere, când vor veni la școală „nici nu vor ști măcar limba română“. O vor învăța, vom răspunde noi, oameni comuni. Dar domnia-sa își pune întrebarea: „cu ce drept vom lua copiii minoritari, din școala regelui, posibilitatea de a-și face educația în limba și spiritul nației lor?“ Și încheie sentențios ca o sibilă: „FIINDCĂ, ÎN ORI CE CAZ, EI NU POT FI PIESE DE SACRIFICIU“. Dacă s'ar desnaționaliză — „copiii se desnaționalizează repede“ — sau dacă vor fi știind limba română de acasă, ei „nu vor mai prezintă același interes“. De ce? În acest caz copiii minoritari nu vor mai fi reprezentanții reali ai nației sau confesiunii din care fac parte. Sigur, ca să fii reprezentantul real al unei națiuni minoritare locuitoare la noi, trebuie să ignorezi, de mic, limba Statului; ba încă să fie o crimă chiar când ai învățat-o singur, acasă. Și atunci, n'ai mai avea nici un interes și nici n'ai mai fi prilej de... „esseu“.

Iată-l dar pe d-l educator regal declarându-se și împotriva școlii individuale și a celei colective.

Atunci? D-sa n'are nicio părere?

Ba are:

„Regele să meargă el la școală, iar nu școala să vină la el“.

Nici Pitia n'a fost mai inspirată.

„Să meargă la școală în fiecare zi, pe jos, purtându-și singur cărțile și temele făcute, având doar un însoțitor“.

Să meargă la școala publică, a Statului. Mai simplu ca... oul lui Columb. Școala Statului este tot o școală publică, deci colectivă. Dar să fie, în cazul în discuție, alcătuită numai din o „varietate socială“, nu și din o „varietate etnică sau religioasă“. În acest caz ar cădea în păcatul școlii etnice amintite mai sus, pe care domnia-sa o combătu cu ultima-i energie. Dar dacă școala, în care va trebui să urmeze Regele, va avea în sânul ei și copii minoritari? Și-i va avea, de sigur, fiindcă centrul de populație în a cărui școală va trebui să urmeze Regele nu se va bucura de unanimitatea etnic-românească a Mizilului ori a Rucărului! Acești copii vor fi îndepărtați din acea școală pentru a nu strică „atmosfera unică“, pe care o cere d-l V. Băncilă pentru buna educație a Regelui? Iată atâtea controverse pe care regretăm că nu le-a menționat în studiul d-sale. Credem că le va complexa pe toate în viitor.

O altă întrebare se naște: școala noastră publică, fie ori care, corespunde ea misiunii de a modela pe viitorul cărmuitor al țării? De acest lucru și-a adus aminte și autorul nostru și, în articolul al doilea din „Gândirea“ spune: „să ne înțelegem“ că se cere o școală „așa cum ar trebui să fie“. Adică: „o școală de tip obișnuit, însă funcționând ideal“. Știind cum e la noi școala de „tip obișnuit“ ne închipuim cât va trece până să ajungă — dacă va ajunge — să funcționeze ideal, dacă va fi vreodată posibil ca „obișnuitul“ să fie „ideal“?!

Așa dar, Regele să meargă la școală, la școala publică. Pentru că: „școala preface mai mult decât o duzină de preceptori individuali“.

De când este pe lume școală, rostul ei primordial a fost cel instructiv: să formeze intelectul copiilor, SĂ-I INVETE CARTE. Prin cine? Prin dascălii de toate gradele. Dascălul face școala. Calitatea dascălului face școlii lui o atmosferă de atracție sau de repulsie.

D-l V. Băncilă, desigur din dorința de a fi original, răstoarnă această concepție de mii de ani curentă. Pentru d-sa școala n'o fac și profesorii, ci numai elevii:

„Intelectual — spune d-sa — școala dă, într'o formă imediat asimilabilă, pro-
„fuziune de cunoștințe, variabile și privitoare la viața adevărată: nu e vorba de
„cunoștințele academice, pe cari le oferă profesorul, ci de acelea, mai oculte dar mi-
„șunând pline de viață și pitoresc, ca niște păsărele abstracte, de dimineața până
„seara, pe cari și le împărtășesc copiii între ei“.

Lăsăm cititorilor toată libertatea de a reflecta asupra descoperirii „abstrac-
tului... pitoresc“ și revenim la chestie. Va să zică: profesorii, cu toate „cunoștin-
țele academice“ de care — mai e vorba? — nici unul n'ar duce lipsă, indiferent
dac'ar fi sau nu în clasă, n'ar însemna nimic după teoriile d-sale; căci „profuziunea
de cunoștințe“ cari, de dimineața până seara, mișună ca niște „păsărele abstracte“
dela un copil la altul, își va lua sarcina de a „forma spiritul critic“ al Regelui Mihai
și de a-i pregăti intelectul cerut pentru a conduce România-Mare.

Nu ne miră această concluzie. Doar, nu în zadar, d-l Băncilă are grijă să
afirme că: „o academie de adulți nu face cât o cohortă de copii“.

Așa dar, pentru d-sa, rolul instructiv al școlii rămâne secundar; și încă și
așa redus, este lăsat tot în sarcina copiilor nu a profesorului. Rolul principal al
școlii ar rămâne cel educativ.

E drept, școala are și un rol educativ și-l va avea cu atât mai mult la noi,
câtă vreme se vor găsi copii ce nu au de acasă cele mai elementare reguli de
bună creștere sau de igienă. Dar și acest rol, după concepția clasică în peda-
gogie, este lăsat tot în sarcina profesorului. În acest scop educativ legiuitorii, pen-
tru școlile secundare, au rânduit chiar o oră pe săptămână, așa numita oră de di-
rigenție.) Iată-l însă, pe inovatorul pedagog, că și această misiune a școlii o trece
tot în sarcina copiilor: „Copii sunt cei mai mari educatori“. De ce atunci profe-
sorii mai iau leafă când, după această nouă teorie, copiii își fac unii dela alții și
instrucția și educația? Dar, pentru cazul în discuție, noi nu putem admite ca
Regele să meargă la școala în înțelesul ce-i dă d-l Băncilă, pentru a lua dela
copii până și lecții de educație, care în înțelesul comun e sinonim cu... BUNĂ
CREȘTERE.

*) Care în majoritatea cazurilor se face de silă, de mântuială și se rezumă în motivarea
absențelor.

DATINA

Însă, pentru-că d-sa dă educației înțelesul larg... de pregătire pentru viață, și chiar pentru a fi un bun monarh — „*arta de a domni trece prin școala publică*“ spune d-sa — să căutăm a culege, din labirintul celor două articole, virtuțile ce se pretinde că le-ar căpăta Regele din frecventarea unei asemenea școli. Vom căuta să vedem în ce fel contactul cu acești copii — căci ei sunt chiar școala, după d-l V. B. — va influența asupra stărilor: afective, receptive, reactive ale micului Rege.

Școala — recte copiii — spune d-sa că ar contribui la formarea sufletească dezvoltând „*sentimentul milei*“, al „*camaraderiei*“, sentimentul „*religios*“, cel „*artistic*“ și, să nu-i scape vre-unul, adaugă: „**APROAPE ÎOATE SENTIMENTELE**“.

Că sentimentul religios și cel artistic s'ar dezvolta din traiul copiilor la o altă, trebuie să fie vre-o nouă descoperire, asupra căreia noi ne declinăm competența. Așteptăm să ne-o expună. Dar sentimentul *milei* și al *camaraderiei*, nu sunt un apanagiu al copiilor

Ei sunt răi egoiști și pârători. „*Camaraderia*“ se naște tocmai târziu, în epoca adolescenței. Și atunci încă, este *interesată*. Acum vre-o 17-18 ani, se luase, de către Ministerul Instrucțiunii, măsura ca fiecare clasă de liceu să-și aleagă pe „cel mai bun camarad“. Criteriul de alegere a „camaradului“ era tocmai slăbiciunea clasei. Se alegea cel care deținea clasa prin satisfacerea unor interese rău înțelese: fumatul sau tăinuirea actelor rele ce se săvârșeau în clasă. Era solidarizarea în cele rele. Aproape niciodată primul la clasificație nu era ales cel mai bun camarad.

În altă parte, d-nul V. B. spune că din „*asocierile ori ciocnirile cu colegii*“ s'ar naște o întreagă scară de virtuți cari ar culmina în „*combativitatea fără de care nu se poate viață socială reală*“.

Din această luptă de întrecere, din această „*emulație*“ care s'ar naște între copii, Regele s'ar întări în „*voință*“ și în „*caracter*“ și — ascultați! — ar căpăta „*ideia ierarhizării și după meritul personal*“. Prin ce? Prin „*terapeutica comparării cu alții*“!

Catagorică eroare!

Emulația nu e o preocupare a copiilor, în majoritatea clasei. Ea se reduce la cei câțiva cari se luptă pentru întâietate. Și, la aceștia chiar, este captivită cu cel mai josnic sentiment, care roade sufletul copiilor: *invidia*. Numai cine n'a luptat pentru întâietatea în clasă n'a cunoscut, ca copil, acest sentiment otrăvitor*)

Să meargă Regele la școală pentru ca, din emulația cu ceilalți copii, să dobândească „Și după meritul personal“ ideia „*ierarhizării*“?

Ne-ar miră dacă, după o asemenea grațioasă propunere, autorul n'ar fi chemat încă la Palat să i se dea sarcina acestei ideale educații a Majestății Sale.

N'am mai termină, dacă ne-am pune mintea să relevăm toate argumentele

*) Această invidie, născută din emulația pentru întâietate, făcuse pe legiuitorii școlii dinainte de război să desființeze *distribuirea premiilor* în școli.

supra-originale ce autorul aduce în sprijinul tezei sale, ca regele să meargă la școala „obișnuită”, dar totuși „ideală” — pe care o propune în „Gândirea”.

Ca urmare, punem câteva întrebări:

Cari sunt amintirile ce păstrăm din viața școlărească?

Sunt tocmai amintirile faptelor ce n'au legătură cu școala. Sunt, adică, amintirile faptelor prin care s'a tras pe sfoară școala: o hoinăreală peste câmp *în timpul clasei*; un profesor mistificat de elevi; o țigare fumată pe furiș. Contactul, în școală, cu atâtea soiuri de copii, este izvorul unor viții ce se vor păstra toată viața. Copiezi la lucrarea scrisă, ai învățat să furi. Ești surprins, tăgăduiești însăși evidența. Minciuna tot din școală își începe cursul. Și câte altele n'ar fi de adăogat!

Se învață în școală, cel puțin, carte? Rezultatele se văd în examenele de bacalureat și chiar în examenele de *capacitate* ale chiar profesorilor. În special școala de după război trece printr'o criză public recunoscută de cei mai în măsură oameni ai școlii,^{*)} vorbim în sensul ei cel adevărat, nu în cel de ziduri și lefuri. De altfel, dela cine să înveți când atâți profesori nu lasă în amintirea elevilor decât porecla sau metehnele sub cari reușesc a se face cunoscuți?

Și, în definitiv, se pare că învățătura nici n'ar mai fi scopul urmărit de cei ce-și trimit copiii la școală. Pentru cine mai este astăzi respectabilă *învățătura* pentru *ea însăși*? Numai despre cel ce a reușit să se procopsească — sigur, înfișându-se în bugetul țării — numai despre acela se spune, în opinia curentă, că este... *un om*. Restul n'are nici o considerație. Sunt „neisprăviții” societății!

Examinați oamenii noștri publici ai vremii. Care din ei exce'ează, prin virtuți sociale sau cetățenești, din faptul că au urmat la școală? Dela notarul comunal până la ministru; dela consilierul comunal până la deputat; dela cel mai neînsemnat până la cel mai de sus șurub din complicata mașinărie a Statului, nu e unul care să nu aibe la bază o *școală*, fie ea cât de neînsemnată. Rezultatul? Citiți ziarele: furturi, fraude, câștig fără muncă și o totală nepăsare. Un dezastu moral atât de mare că ne amenință în însăși existența noastră ca națiune. Recunoaștem rolul instructiv al școlii; dar iarăși nu putem să admitem *învățătura* fără *omenie*.

Mediul școlii nu e totdeauna capabil să dea această omenie.

Când sunt atâtea rezultate rele, pe care școala — dacă nu le-a prilejuit pe toate, dar nici nu le-a putut înfrâna — e logic să ne întrebăm: de ce, această școală publică, ar face excepție — în rezultatele ei — cu Regele Mihai?

Școala colectivă, școala democrată, suferă de marele neajuns de a nivela valorile mai mult în sens dela excepțional la comun. E natural să fie așa, când — de când lumea — exemplul rău este mai molipsitor de cât cel bun. Poporul însuși, a observat acest adevăr și l-a cristalizat în proverbul: „*merele rele strică*”

*) Vezi: C. Kirițescu: Criza învățământului secundar,

pe cele bune". Mai ales școala în care — după domnul V. B. — copiii își vor face mai mult dela unul la altul și *învățătura* și *educația* nu se va lăsa mai pe jos în aceste influențări în rău. De altfel, e un păcat fundamental al democrației din toate timpurile de a ajunge la *pierderea personalității* prin egalizarea de sus în jos. Nu esie, oare, la noi siliit șliutorul de carte să *voteze* cu *ștampila*, pentru că *numai așa* poate vota și analfabetul? Si, ca urmare, câți nechemăți sunt cocoșați în locuri ce nu le merită, numai din această meteahnă a democrației?

„*Comedia umană debulează în școală*” spune tot d-l V. Băncilă.

Este adevărat. Credem însă că **ROLUL** — ce va avea să joace Regele Mihai în viața de mâine a Țării — ar trebui socotit ceva mai serios chiar și de un vânător de originalitate în pedagogie.

* * *

Istoria e martoră că toate evenimentele mari sunt, în primul rând, opera unor desăvârșite personalități în cari aceste evenimente se și rezumă pentru posteritate.

Toate țările duc lipsa unor asemenea oameni excepționali și invidiază pe cele ce au avut norocul să-l găsiască în sânul lor.

În special noi, Românii, ne plângem cu orice prilej că ne trebuie UN OM care să scoată țara la liman. Acest om, sigur, nu poate fi un om comun, ci un om singular — o *personalitate*.

Această personalitate *excepțională*, rar o poate da școala publică — școala comună.

Și, cum locuitorii acestor meleaguri ale noastre sunt *monarhici* de la bătrânul Boerebista, pentru ei persoana excepțională a fost văzută, de veacuri, în Domnitorul țării.

Pentru noi, Domnitorul țării a fost un simbol, *este și va fi încă*.

Ca orice simbol, Domnitorul trebuie să planeze în sfere superioare, în afară de obișnuit. Tot ce se amestecă prea mult în comun își pierde prestigiul, se *banalizează*. Cronicile noastre mărturisesc de mulți domnitori cari și-au pierdut autoritatea, tocmai că nu și-au păstrat singularitatea și prestigiul.

Regele Mihai așa trebuie crescut în cât, din copilul adorat de azi, să ajungă Cărmuitorul de mâne, respectat cu evlavie și ascultat ca unul *nici măcar bănuit că ar putea să greșească*.

Să se banalizeze, încă de mic, la școala publică? Să-L tragă de mânecă elevii pentru cari, sigur, înainte de a fi rege este un *camarad* — un copil de vârsta lor? Să auzi — de ce nu s'ar putea? — pe cutare copil plângându-se acasă: eu era să iau premiul, dar... mi l-a luat regele! Sau, mai târziu, să auzi pe cutare trântor politic lăudându-se: mă duc la rege. Il cunosc de mic, de când... mă jucam cu El la școală. Sau, și mai mult — trântorii sunt și obraznici — să-i auzi spunând: Il cunosc eu. Nu-i cine știe ce de El: a copiat de la mine... problema. Oare *unii*, nu văd ridicolul de care se acopăr publicând asemenea... *originalități*?

Hotărît: regele nu poate merge la școala publică, oricât s'ar supără d-l Băncilă și cei de o părere cu d-sa. Regele nu-și poate face, încă de copil, nici antipatii, nici — mai ales — clică.

Pentru a corespunde grelei misiuni ce va avea de îndeplinit, Regele Mihai va trebui să devie, în primul rând, o personalitate desăvârșită.

Această personalitate n'o poate da o școală publică, fie ea de orice grad. N'o poate da decât tot o personalitate desăvârșită.

Pentru partea educativă, norocul ne-a hărăzit pe Augusta Sa Mamă, despre care autorul abia amintește; și ori ce s'ar spune, peste toate veacurile, trecute și viitoare, peste toate născocirile pedagogiei din toate timpurile, educatorul cel dintâi și cel mai de seamă, rămâne tot mama, când ea poate, știe, și înțelege să fie mamă.

Pentru nobila-i structură sufletească și pentru amarele deziluzii ce a suferit, tocmai de pe urma unei educații în libertatea nesăbuită și în promiscuitatea cerută de d-l V. Băncilă, mama Regelui are tot dreptul să-și revendice exclusiv educația fiului Său. Va fi în folosul țării, în primul rând; și că A. S. știe și își va porunci să fie o cât mai desăvârșită mamă, destule dovezi stau mărturie.

Iar pentru pregătirea intelectuală să se recurgă la preceptori unici, cari să fie, ei înșiși, înalte personalități morale și pătrunse de seriozitatea vieții, în special a vieții unui rege.

Aceste personalități, cunoscătoare și convinse de eternitatea etnicului românesc și încrezătoare în misiunea de Intregitor Sufletesc ce va cădea în sarcina M. S. Regelui Mihai I, să-L inițieze cu sfințenie — de copil — în suferințele și misterele trecutului, pentru a-și dobândi credința în împlinirea speranțelor viitoare ale Neamului Românesc.

„Un rege nu poate fi mediocru“ mai spune d-l Băncilă. De acord. Dar, ca să nu fie mediocru, trebuie să nu urmeze școala publică, plină de mediocrități.

Amestecul în comun te pierde în massa cu vederi înguste a mediocrităților. O personalitate stăruitoare și pătrunsă de misiunea ei, te urcă pe culmea cu orizonturi largi, de pe care vezi și pe cine ai să conduci și unde trebuie să-l conduci.

Numai evadat din vulgul cu interese egoiste și momentane, și urcat pe munte — mai aproape de divinitate — Moise, a putut da — aceluiaș vulg — tablele legii cu valoare peste veacuri. Numai în retragerea în sine însuși — fugind în pustiu — Mântuitorul a meditat la mângăierile pentru eternitate, pe care, de pe munte, le-a jăgăduit mulțimii.

Numai devenind o personalitate, un rege se poate emancipa

de meschinăria comună, de interesele fracțiunilor din popor și se confundă cu interesul poporului întreg și permanent, cu destinul neamului său.

Scăpat din vâlmășagul comun în care frivolitatea nu-ți mai dă răgaz să gândești nici la Dumnezeu și nici la suprema lege a morții și urcat pe culmea solitară a oamenilor mari, unde înfrățindu-Se cu tăcerea, meditația, seriozitatea și munca, și cu ascultarea ritmului vieții neamului Său, va ști să-l conducă pe căile ce-i sunt destinate, mereu supunându-și faptele singurului judecător regesc: conștiința.

„Suveranul — spune marele Rege Ferdinand — nu este responsabil de actele de guvernământ; are însă pentru actele sale o răspundere morală foarte grea față de Dumnezeu, față de sine, față de Țară și de Istorie“.

12 Iunie 1929.

Ion Costreian.

Stih pentru o troiță veche.

*Troiță de lemn vechiu, durată 'n crucea unui drum
Cu duh neprihănit spre tine vin acum...
Mă lasă să 'ngenunchi și să mă 'nchin în fața ta,
Cum or fi 'ngenunchiat, cei ce au trecut pe-aci cîndva...*

*Troiță din răscruci 'nălțată de vreun creștin,
Și zugrăvită 'n stil, ce nu'i nici slav nici bizantin;
In slova ta eu simt suflarea unei lumi ce-a fost
Și biblica 'i voroavă ascult cum curge pe de rost...*

*Și în răscruci de drum, în patru vînturi văcuești!
Cu umbra 'ntinsă la pămînt aștepți să te sfîrșești...
Cu sfîntul tău, stîngaci pictat, pe crucea fumurie
In fața unei vremi și-a lumii care vă să vie...*

T. Dobreanu Plăeșu.

La... a-a-anul!

ZORI trandafirii de primăvară.

Creștetele dealurilor sunt tivite în roșu. Lumina colorată prelinsă din zare, a înflorit ferestrele casii și ochii oboșiți ai bătrânului de pe prispă...

Bătrînul întoarse ochii în altă parte...

Pe urmă se ridică cu greutate și coborî scara dela prispă sprijinindu-se cu băgare de seamă de gârdișor.

Se opri în mijlocul ogrăzii; privirile lui bolnave pironesc anevoie cerul rece și limpede care-și spală fața deasupra umbrelor uriașe ale dealurilor.

Și iar își mută privirile în altă parte; de data aceasta spre ograda vecină; s'a și îndreptat într'acolo.

A deschis poarta.

Foșnet vifornițat prin stufărișul grădinei....

Un bălăior într'o cămașuță scurtă, cu picioarele goale, cu părul încilcit și urme de degete murdare pe fața proaspăt spălată, vine în goană spre bătrîn. În brațe tăbircește un cîne alb ca un caier de lină țigaie, cu botul roz, care rupe pe furiș cîte-o fărîmă din mămăliga pe care-o ține strîns în pumn bălăiorul.

— Bunicule, bunicule!

Bătrînului i s'a luminat o clipă fața de-un zîmbet, i-a îndepărtat cu blîndețe cînele, apoi l-a ridicat în brațe sus, sus de tot, l-a legănat de cîteva ori și, domolindu-i cu palma înăsprită de muncă părul răsvrătit, îl sărută cu duioșie pe creștet.

Acum a pornit-o pe cărărușa udă de rouă spre casă, cu mititelul în brațe, pe cînd cînele, un bulgăr de var în nesfirșitul verde umed al ierbii, pășește mărunt din urmă.

O casă cu prispă lată, acoperită cu stof frizat. Lingă hornă, o barză și-a făcut cuibul; în răstimpuri, apare la marginea cuibului un cioc poleit ca o scobitoare aurită, și iar dispare...

Bălăiorul, c'o mină pe după grumazul bătrînului, a rămas cu ochii țintă spre gîtul care apare și iar dispăre...

A întins un deget discret într'acolo, urmărit de privirea îngîndurată a bătrînului.

Pe lingă șură, robotește grăbit un țăran voinic, cu minicele cămășii suflecate, cu pieptul păros desvelit.

De după coșar, două găini somnoroase au bătut din aripi și au sărit peste gardul de nuele. Iar de sub șura de paie și din iesle și-au ițit capetele drăgălașe și obraznice, o droaie de pui aurii, o cloșcă sburlită care îi tot adună, cocoșul cel bătrîn și cicălitior ca un bunic cu nepoței neastâmpărați, cu creasta mereu înroșită de minie, niște puiculite boghete curtate de un cocoșel pintenat și mindru ca un ofițer de cavalerie...

Din cînd în cînd, țăranul huciește găinile care-l necăjesc.

Acum s'a întors cu fața spre casă.

— Gata, măi femeie ?

O voce abea auzită, îi răspunde...

El a încruntat din sprâncene.

—ei, hai odată, că mă apucă soarele în bătătură!.... hai, odată, c' apoi... vin eu!...

O femeie tinăra, abea ducându-și burta, a ieșit din tinda casei c'o traistă în mină, pe cînd în cealaltă leagănă un prunc căruia nu-i mai tace gura.

A scoborit scările.

— Ooof, că mi-ai scos sufletu ! Tu strîgi, ista strîgă ! unde să mă mai întind ?...

Omul, fărîmîndu-și necazul între dinți, i-a smuncit traista din mină și-a trîntit-o pe prispă...

Spre răsărit, zarea s'a rumenit ușor, rușinat, ca un obraz de față mare. Ciți va nouri i-au furat din culoare.

Răcoare...

...Iar pe sub zare, tremură scîncetul plîngător al cocoarelor, un scîrțit de care încărcate.

Bătrînul, din coasta casei, a ridicat capul, a dus mina strașină ochilor și-acum urmărește cîrdușii de cocoare, un fir de ață tremurat...

Oftează...

Femeia s'a întors și-a dat ochi de bătrîn.

— Tătuca !

Bătrînul, pășînd încet, cu oboseală, s'a apropiat.

— Eu, fată !

— Apoi îi sta jos oleacă !

Il cercetează :

— Ți-i mai bine ?

Cel întrebat clătină cu desnădejde din cap. Apoi se așează pe prispă, cu nepoțelul pe genunchi.

Omul dela șură și-a întors capul spre ei ; i-a privit întâi o clipă, pe urmă, și-a căutat mai departe de treabă.

Acum a luat funia depe coarenle boilor, a dat scindura din poartă la o parte, a deschis-o 'n două, și-i gata să plece..

Bătrînul i-a urmărit din ochi mișcările ; un neastâmpăr i-a încălzit fața și acum și-a ridicat glasul răgușit :

— Măi, Ghiorghiiță ! Te duci...

Cel strigat s'a întors, și-și privește părintele cu milă stăpânită :

— De, tată... mă duc !

A înțeles ce vrea să spună tată-su și s'a întors dela el, să nu-i vadă mila care i s'a ridicat în față. Apoi, stingherit, șfichuește cu biciul o creangă dintr'un salcâm...

— Lasă, tată, c'o să prinzi putere și-o să mergi și dumneta la arăt ! nu-i vremea dusă !

— Cînd ?

— Ei, dac'o dà Dumnezeu, la anu !...

— *La... a-a-nu!*...

Bătrînul, care și-a agățat cu desnădejde privirea de cărămida de sub picioare, jumătate îngropată în pământ, mîngîie c'o mină ce tremură tot mai nervos, plêtele învîlvoiate ale nepoțelului.

— ... *la... a-a-nu...*

Omul a plecat. Au trecut și peste pragul porții și-s în drum.

Femeia, cu traista pe umăr, a închis poarta și pășește din urmă.

A dus mina la gură :

— Doamne, măi omule, ce-o fi și cu tata ?!

Vorbele i le-a furat vîntul și le-a dus în livadă.

...Departe, tremură scîncetul plîngător al cocoarelor.

Bătrînul, rămas pe prispă în lumina tremurătoare a primăverii, urmărește cu privirile istovite pe cei plecați prin praful drumului, omul, boii, plugul... și le-a mutat acum la cîrdul cocoarelor care trec, mîngîie bălăiorul pe creștet, și-l sărută, și oftează...

La... a-a-nu!

O lacrimă i-a împinzit ochii.

V. Damaschin.

NOCTURNĂ.

E noapte adincă și visele sboară,
In leagăn de umbră se 'ngină ușor,
Tăcerea s'așterne și 'n taină coboară,
Se stinge departe, un cîntec de dor.

S'aprinde 'n văzduhuri a stelei lumină
Și firea de vraje-i cuprinsă acum
Și parcă tăcerea de șoapte e plină
Iar visul de-odată s'oprește din drum.

Și vălul tăcerii mărește misterul;
E ceasul de taină cînd clipele mor,
Cînd vraja nebună cuprinde eterul,
Plutește în noapte un tainic fior.

O clipă nimicul și 'ntinse vestmintul
Și golul haotic tresare în spasm
Iar suflul de viață cuprinde pămîntul
Mai splendid renaște viața, ca 'n basm.

Șoptește tăcerea poveștii minunate
Și cântă zefirul în calde vibrări,
Șoptește pămîntul miresme aromate,
Văzduhul înalță sfioase cîntări.

Apare pe bolta hoinară și gravă
A nopții regină, suspină ușor,
Iși plimbă pe ceruri privirea-i bolnavă
Și-admiră tăcută nocturnul decor.

Eugenia Iavona,

„LICHT AUS!...“

VIAȚA în lagărele de ofițeri Români în Germania se scurgea când mai bine când mai rău, ba mai mult rău decât bine. Numai când vre-o societate de Cruce Roșie trimitea câte un vagon de pesmeți, numai atunci mai vedeai câte o față de prizonier descrețită și voioasă.

Odată însă, o mică întâmplare a făcut să rădă câteva zile în sir, întregul lagăr.

Lagărul nostru era într'o cazarmă cu multe etaje. Noaptea santinelele Germane umblau pe lângă zidurile cazărmei și nu lăsau pe nimeni să ardă lumina peste ora stingerii.

De ziua anului nou nemțesc, administrația germană a lagărului dăduse câte o sticlă de vin de fiecare ofițer român prizonier, la fel împărțise câte o sticlă și în ajunul anului nou românesc și pe deasupra mai dăduse voe ca fiecare prizonier să-și mai poată cumpăra dela cantina lagărului câte o sticlă de vin.

Așa s'a făcut că ofițerii Români din — Ștuba — 116, deși erau puțini la număr, își putuseră face rost în ajunul anului nou românesc de vre-o 30 sticle de vin.

Contribuiseră cu toții cu *bunătăți* din cele sosite când-va de la vre-o societate de Cruce Roșie și cei mai meșteri pregătiseră și mâncări mai bune, mă rog, ca pentru o sărbătoare Românească.

Și astfel miezul nopții sosind odată cu noul an 1918, găsește întreaga știubă 116 făcând revelionul cu oare care veselie, la masa întinsă și plină de bunătăți.

S'ar putea spune că, cheful era în toi când blestemata santinelă Germană de afară striga cât putea în limba lui: „Stinge lampa“.

La început oaspeții știubei No. 116 nici nu se sinchisiră de aceste vorbe, deși observară că strigătele Germanului îi privea numai pe ei. Dar Neamțul încăpăținat și stăruitor striga mereu aceleași vorbe, din ce în ce mai des: „Licht aus, licht aus“.

În cele din urmă, unul din cei din ștubă deschide geamul și privește în jos la santinelă. Uitasem să spun că ștuba 116 era la

al 4-lea etaj. Santinela repetă: „Licht aus“! Prizonierul începe însă o conversație cu asprul și prea disciplinatul German. El îi spune că fiind revelionul Românesc, crede că *armata imperială* nu se poate opune, ca niște ortodoxși să-și serbeze această mare sărbătoare creștinească, mai ales că asta nu se întâmplă de cât odată pe an.

Reprezentantul armatei Germane răspunde însă că celelalte ștube s'au culcat, deși sunt locuite tot de ofițeri prizonieri din armata *regală română*.

Dar prizonierul nu se lasă dezarmat. El îi spune că ceilalți n'au avut cu ce să facă revelionul, dar ei și-au procurat îndeajuns cele trebuitoare și dacă reprezentantul armatei *imperiale* dorește să guste puțin vin de Rin, ștuba 116 se simte mândră să-i poată oferi o sticlă întreagă, Germanul se lasă din ce în ce convins și toată ștuba ese la fereastră. O sticlă de vin este legată cu sfoară și lăsată în jos, la înălțimea soldatului german.

Acesta o ia, și întorcându-se în dreapta și stânga ca să vadă dacă nu cumva e observat de cineva, strigă „Prosit“ și o golește pe gât repede, repede. Apoi mulțumește și declară că-i era foarte frig, dar acum se simte ceva mai încălzit. Dărnicia Românească nu se desminte nici în situațiile grele cum era aceea de prizonier, și o nouă sticlă este legată de sfoară și lăsată în jos, iar santinela bea acum pentru întoarcerea cu bine în Patria tuturor Românilor. După ce sticla se termină, Neamțul mai face o urare.

Dar când să pună mâna pe o a treia sticlă care era lăsată în jos, prin acelaș procedeu cași cele anterioare, prizonierii Români, o țin la așa înălțime încât *armata imperială* nu o poate ajunge.

Unul dintre prizonieri care era tot așa de vesel cași santinela începe parlamentarea.

— Dacă vrei să mai guști vin de Rin, strigă: „*Trăiască România*“.

Neamțul se uită în dreapta, se uită în stânga, face mâinile pâlânie la gură și strigă: „*Hoch Rumänien, Traiasca Rumania*“.

— Bun, acum strigă: Jos Germania, și Neamțul strigă „*Deutschland caput*“.

În fine neamțul bău sticla pe îndelete injurând pe Nemți în gura mare și făcând toate urările pentru români.

După această a treia sticlă, el era beat deabinelea și făcea o gălăgie așa de mare încât mai multe alte ștube se deșteptară și deschiseră ferestrele să vadă ce s'a întâmplat.

Dar Neamțul nu se mai îngrija acum de faptul că se aprinseră atâtea lămpi, el striga înainte „*Deutschland caput, Hoch Rumänien*“ și vocea îi devenise așa de puternică în cât fu auzită dela corpul de gardă, care se alarmă imediat crezând că e vorba de o revoltă a lagărului.

Garda sosește la fața locului, vede ce s'a întâmplat, soldatul de santinelă este schimbat imediat și dus spre corpul de gardă, fiind susținut de amândouă brațele de câte un camarad de ai lui.

Dar și în brațele acestora, pe drum, bravul reprezentant al armatei imperiale germane încă se sbătea și striga vorbe de laudă pentru „nobilii ofițeri români“.

În fine când vorbele lui nu se mai auziră, ferestrele sunt închise și ștuba 116, reîncepe răsând petrecerea întreruptă.

Peste câteva minute însă, ușa acestei ștube se deschide și intră înăuntru un sergent și doi soldați germani, care după înfățișare par a fi oameni subțiri.

Sergentul se adresează prizonierilor și spune :

— Domnilor ofițeri d-voastră ați făcut o faptă pe care nu trebuia să o faceți, fiindcă soldatul german pe care l'ați îmbătat era ori și cum un camarad al D-voastră.

— Tocmai deasta, răspunde un tânăr prizonier, am voit să-l facem pătraș la o mare bucurie pe care o avem toți. Știți poate, că noi avem revelionul românesc și potrivit datinei noastre românești, ne-am gândit și la cei ce stau afară în frig, deși ne erau dușmani Neamțul se încrunță puțin :

— Știți că prizonierii sunt supuși legilor de războiu ale Imperiului German.

— Știm, răspunde tânărul, asta ni se citește la apel la zi întâiu ale fiecărei luni, dar asta nu ne împiedică să vă oferim un loc la masa noastră și să vă rugăm cu inzistență să luați un pahar de vin împreună cu noi. De altfel vinul este din patria d-voastră, este vin de Rin, și dacă veți bea, nu veți avea nimic de regretat.

— Vă mulțumim Domnule Ofițer, dar datoria ne impune să nu primim și să vă facem cunoscut că trebuie să vă culcați și mai ales să stingeți lampa.

— Cum, la o zi așa de mare? D-voastră știți ce este revelionul. Puneți-vă în situația noastră. Ce, asta-i revelion? Ia mai bine luați câte un pahar.

— Nu, în tot cazul, nu pot să beau vin. Vă mai îngădui un sfert de oră, timp în care vă rog frumos să terminați petrecerea și să stingeți lumina. Peste un sfert de oră trecem în inspecție.

— De ce să mai treceți peste un sfert de oră.

Nu sunteți acum aici? Ia mai bine să bem, căci cine știe ce va fi mâine. Am auzit că d-voastră o să plecați în curând pe front. Poate nimeriți la Verdun...

— E adevărat că la Verdun nu-i de loc plăcut, dar vin tot nu pot să beau.

Atunci vă mai îngăduim o jumătate de oră de petrecere.

— Nu, mai bine o terminăm acum, dar întâiu să beți un pahar. Românii se simt jigniți dacă plecați din casa lor fără să-i onorați gustând din masa lor.

— E adevărat, asta mi-au mărturisit-o cei ce au fost pe frontul Român, dar eu nu pot bea.

— Atunci lăsați pe camarazii D-voastră.

Două pahare de vin sunt întinse spre cei doi Nemți care ședeau în poziția de drepti cu armele pe umăr.

În fine ce să mai lungim vorba. Cei trei Nemți au băut câte două pahare de vin de Rîn și au îngăduit ca petrecerea să continue până vor vrea domnii ofițeri Români, cu condiția să nu se facă scandal, și să nu audă Comandatura Germană.

A doua zi ștuba 116 era încă „asupra chefului“ și tot lagărul râdea de isprava acestei ștube.

Am aflat în urmă că santinela care se îmbătase era țăran din ținutul Hanovrei, sergentul șef de post era profesor universitar din Berlin, iar prizonierul care parlamentase cu cei doi era un învățător dintr'un sat din Ialomița, învățător care însă era și licențiat în litere al facultății din București.

Și astfel reprezentantul prizonierilor Români era din toate punctele de vedere la înălțimea reprezentanților armatei imperiale.

Maior Cleanoveanu.

Spovedania Ateului:

Furat de=acea lumină tainică de vis din depărtări,
De nesfârșita măreție vag întrezărită
Pornii spre culmi de=argint, spre=albastrul ne'ntrecutelor cărări
Cu năzuința ce te cheamă mereu neadormită.

Imbrățișam întreaga nesfârșire=albastră 'ntr'un avânt
Năzuiam să'ncheg etericul sublim în armonii de cânt
Și în adâncul meu svâcnia dorința de mai bine:
Voiam să fac un cer=pământ și=un Dumnezeu din mine.

Am năzuit și=am fost învins; atunci, înflăcărat de dor
Cu inmiite forțe revenii, naiv cutezător.
Mă fascina cu mistica=i splendoare necuprinsul,
Și soarta 'ndrăsneam să 'nfrunt amarnic eu, învinsul.

Când străbăteam imensitatea spațiului, pierdut în zări,
Mă nimiceam încet în spasmele supremelor uitări,
Și perspective, tonuri dragi mi se ștergeau în minte,
Iar eul meu plutea senin, făcut, tot înainte...

Răpit, sbura'n vârtejuri de efluvii ce porneau în val,
Intrezăream de=acuma dulcea raz=a nemuririi;
Pierdut pân' la totala contopire 'n sufl' universal
Simțeam eterna strălucire=a Dumnezeirii.

DATINA

Și'n clipa neuitată când supremul țel l-aș fi atins,
În neguri de apocalips m'am prăbușit demonic ;
Răsbunătoare 'ntunecata soartă'n haos m'a împins,
Scrâșnind din dinți, triumfătoare, mă privea sardonice !

Titanică, cu'n simplu gest din înălțimi m'a prăvălit ;
Voia să-mi simt nimicnicia, tăria ei ca de granit.
Am fost zdrobit ! Și soarta m'a trezit pe mine humă,
Ce luasem viața drept nimic, și soarta drept o glumă !

Sărman nebun ! N'ai înțeles c'ășa a fost în firea ta,
Că doar ți s'a părut că vrei, dar de voit, a vrut-o ea.
Că ți-a zâmbit, n'a fost mai mult decât o nălucire
Capricioasă te-a mințit, făcând din răs scrâșnire.

Și-atunci din hăul meu intim părea ceva că s'ar fi smuls
Și-un strigăt dur, înebunit și-a rupt spre cer, avântul ;
Din ultimele răscoliri de viață stinsului meu puls,
Durerea mea și-a sulițat neputincios cuvântul.

Eugenia Iavona.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PIATRĂ NEAGRĂ¹⁾

RÂUL venea din sus, dela stânele pădurarului Toader-Simion. Câte-odată liniștit cu șipot bun, altă dată înfuriat de ploile de la munte, când spumegă îmbâcsit de gaz sau de păcură, se îndreptă pe sub un deal șerpuit greu, acoperit de crânguri verzi și tăiat ici și colo de trecători înguste, spre gura Dunărei, unde se pierdea departe în imensitatea apelor tulburi. La poalele pădurii, jos sub coastă, începând din malul de lut roșu săpat drept, se întindeau grădinele sârbești. În fund, într'o poiană de plopi, se zărea bordeiul scund, săpat adânc în pământ. Deaproape hornul se vedea afumat și ros într'o parte de vânt, gârliciul strâmb iar coperișul cu streșini de buruieni era pământit și spălăcit de ploi. Grădinarii ca să poată pătrunde înăuntrul bordeiului trebuiau să se cocoșeze, că altfel s'ar fi lovit de grinzile îndoite de ploi.

Mai sus de bordeiu, în mijlocul grădinei, înfiptă în malul gârlei, roata de udat, construită, din lemn care se mâncase de vreme și de apă, cu mușchiu gros, verde, lipit pe marginile aripelor, nu ședea nici o clipă. Neconținut se învârtea din zori și iarăși până în zori. Pe marginea ei era săpat un șanțuleț pe care atârnavă fixate cu lanțuri și cârlige de fier, cupele semi cilindrice de tablă. Ele, una după alta, își înfigeau lacome gurile în groapa făcută anume la marginea râului. Apa, pe care cupele o luau de aici și o vărsau într'un jgheab cioplit dintr'un plop gros, în formă de albie, ce se afla acolo sus, pe arie, se formă într'un pâraiaș subțire, fugind grăbită, cu șipote ascuțite, prin ulucul de scânduri, până în vadul înalt, care se întindea, în tot cuprinsul grădinii, ca un balaur mort, imens. Cu cât se depărta de roată, cu atât ridicătura lungă de pământ făcută de grădinari se micșora. În cele din urmă ajungea în formă de șanț îngust. Prin el apa trecea în tarlalele cu verdețuri așa cum o îndreptă sistematic grădinarul cu sapa.

Dintre toți băeții grădinii, dela roată, cel mai vechiu era Ion

1) Din volumul cu același titlu care se află sub tipar.

Tudor. Avea patru ani de grădinărie. Se angajase copil la roată, de când împlinise 12 ani, deși ochii lui cafenii, neînțeleș de adânci, arătau că el nu e făcut pentru munca pământului. Invârteala continuă în jurul oiștei de lemn jupuit, trasă de două animale pe manejul roții, îi secase tot sângele din obraz, toată seva din vine. Li rămăsese capul galben, lungueș și supt. De multe ori gândise să fugă, să între la alt stăpân; dar n'avea încotro; trebuia să muncească aici. Și apoi unde era să se ducă? El nu știa altă meserie. Citise, într'adevăr multe cărți de când eșise din satului: toate vechiturile roase de șoareci pe care le găsisese în podul bunicului său și pe care le păstra cu sfîntenie în lădița din bordeiu. Dar asta la ce i-ar fi folosit? El n'avea cu ce să dovedească lumii că știe multe taine din foile cărților vechi, n'avea *hârtie la mână* de câtă carte știa. Așa că îi rămăsese doar munca: sapa țărâni și roata de udat grădina.

Intr'o noapte, plină de întuneric adânc, decuseară și până în zori mânase tot el caii. D'abia de se mai târa după oiștea îndoită. Puterile i se sfârșiseră de tot. Pe frunte simțea sudori: șiroae mici de apă cari se uneau reci sub bărbie. Iși înălță capul și trase mult aer în piept. Simțea că amețise, ca și când ar fi fost beat. I se părea că pământul se invârtește ca o placă, rotundă, neagră, fără margini; cu roată, cu grădină, cu dealul înalt și cu pădurea verde, apăsată rece de sufletul de lumină al lunei, care se sfârșea pe o dungă de cer vânăt, în partea cealaltă a dealului. Când veni să-l schimbe tovarășul său de muncă, se bucură mult, gândindu-se că s'a apropiat odihna. Oprî caii cu un glas răgușit și-i dădu în primire. Celălalt copil de roată îi deshămă și le făcu vânt în pădure. Caii buimaci de amețea coborîră încet depe vad, împleticindu-se în mers și se îndreptară spre mijlocul pădurii. Ion Tudor se rezemă de uluc și se târi și el după ei, până la șanț, privindu le cu milă coastele îndoite cari erau eșite afară de puteai să le numeri. Aci se oprî. Și pentru că nu-l mai țineau picioarele, se sprijini cu spinarea de un ploș cu trunchiul gros, învelit de o coaje cenușie, plină de răni uscate. Se trânti apoi pe iarbă: o motolitură de om, în pieptul căruia se ghemui un oltat greu.

Alte dăți, când scăpa de roată se ducea la bordeiu, își descuia lădița de scânduri, își lua o carte din cele multe cari le avea acolo și venea cu ea aici, pe malul șanțului și cetea până când somnul îi lipea pleoapele. Acum nu se mai duse, pentru că eră tare obosit. Rămase trântit la rădăcina plopului bătrân. Se simțea risipit în toate firele de iarbă uscată din jurul lui, în timp ce răcoarea și liniștea veniră din inima pădurii și'l îmbrățișară.

Dincolo de malul gârlei, pe lunca întinsă, zarea vânătă se mânji de odată de sânge. O mingie mare ca de jeratec încins, începu să

iasă încet de sub grumazul pământului. Câmpul și grădina se pătă pe alocuri de aur viu, pe alocuri de aramă coclită. Tânguirile roții se auzea cu același și mereu același scârțait. Din zare razele de soare o aprinseseră puternic. Pleoapele băiatului jumătate adormit se deschiseră. Roata ardea în soare... Mărindu-se din ce în ce în flăcările roții ea se învătea ca un astru nou în malul înalt de pământ. Un gând timpuriu se'nfipse în creerii ființei de lângă plopul bătrân.

— Iar are să fie secetă. Zarzavaturile au să tânjească iarăși și grădinarii negrii la chip au să se uite mereu pe cer, ursuzi, cu oftaturi grele în piepturile lor arse de soare și el are să mâne caii la roată din zori și până în noapte. Doamne de ce nu plouă? Uite ce roșie curge apa în uluc! Par'c'ar fi de sânge...

Și el gândi cu groază că tot roata asta aprinsă și atât de mare și înfiorătoare acum, îi luase și sângele lui în cupele de tablă, copilăria lui i-o risipise fără milă prin ulucul de scânduri acoperite de mușchiu negru și i-o asvârlise în vadul de pământ al grădinii, în pământul muncit cu sudoare atâția ani...

Hâ !... roată blestemată de sânge !

Cuvintele se desprinseseră singure depe buzele vinete cu înțeles amar. Luând proporții și înfățișări ciudate, roata stăruia în gândul lui Ion Tudor. Dar ca să scape de imaginea ei urită el închise repede ochii și-i strânse tare muncindu-se să adoarmă. Tovarășul lui bătând același drum pe manejul roții porni să îndemne caii cu un glas lung, trist tocmai ca un bocet :

— Hiiiiii, diiee cai măăă, la roată măăăăă...

Și încet, depe marginea șanțului, de lângă arborele cu vârful uscat, somnul luă în luntrea lui pe făptura muncită de gânduri și de închipuiri.

* * *

....Purta haine împletite din fire lungi cu stele și din torcătură subțire de soare tânăr. În piept îi ardea jeratec nestins de dor. Gândea lucruri nevăzute, neînțelese și gândul ăsta înalt îl îndemnase să calce în vis multe drumuri, dar toate îi fuseseră acoperite până acum de praful nimicului. Nădejdea nu înceta să-i hrănească sufletul. Era voinic, numai era copil. Avea mușchi puternici și piept ca de oțel. Țara visului îi arăta orizonturi cu palate și grădini, în care fermecele se aninau pe ramurile dăltuite din pietre scumpe, mări albastre rotunjite, dincolo de zare, cu valuri mari tivite pe margini cu spumă de soare. Dintr'o pătură de negură i se arată o casă clădită numai din lepezi de marmoră albă. Palatul avea turnuri înalte de oțel care se îmbrățișau cu norii și ferestre scânteetoare în culori stranii. Sprinten,

sub imboldul unui glas pornit din adâncuri sui în fugă treptele scării cioplite din piatră neagră. Trecu repede prin mai multe odăi fără ca să întâlnească în cale pe nimeni. Tocmai în fund, într'o încăpere largă se opri. Iși aruncă ochii împrejur mirat. Totul aici era ciudat și încărcat de taină. La ferestre atârnavă perdele cu margini verzi, țesute din fire depănate din luceferi. Geamurile sorbeau lumina albă de afară și o aruncau înăuntrul salonului împetrișată în toate culorile curcubeului ceresc. Covoarele întinse pe jos erau de piei de fiare sălbatece. Ion Tudor observă în mijlocul încăperii o statuă ce om din vremuri străvechi, sprijinit, pe un soclu de aramă, care privea cu orbite seci împrejurul său, sfidător, cu majestatea unui Dumnezeu păgân. Intre degetele negre ținea un creion mare de plumb. Din întunericul gurii cădeau cuvinte dure cu sens înalt. Ion Tudor le ascultă cu sufletul micșorat de spaimă.

— Stăpânesc lumea cu semne încrestate pe hârtie, pergamente, sau piatră. Eu sunt gândul atotputernic în cetatea visului.

Infricoșat din ce în ce mai mult cu fiori reci în trup, Ion Tudor începu să se retragă în fundul încăperii. Nu știa ce vrea să spună statuia ciudată cu vorbele ei adânci, totuși în fundul sufletului, într'un ungher strâmt îi licări o scântee de pătrundere. Dar până când să-și smulgă lumina înțelegerii, și să și-o aducă mai aproape de mintea lui, o cadră mare de pe perete din față îi fură privirile. Observă pe o firmă roșie de cleștar de desubtul cadrei în care surâdea un portret de om cu ochii albaștri, cuvintele încrestate cu litere de aur:

„Dacă pătrunzi în cetatea visului ia aminte: sunt multe lucruri aici pe care nu toți oamenii le înțeleg și nici nu le ajung cu mintea lor pentru că oamenii sunt prea mici, iar lucrurile de aici sunt prea înalte“.

Fără să-nțeleagă Ion Tudor se 'ntrebă singur, tare, nedumerit:

— Ce o fi vrând să mai spună și tabla asta roșie?

O voce groasă se desprinsese din adâncul unui perete:

— Când sufletul ți-e chemat în casa visului nu te mai întrebă chiar dacă simți în tine numai întuneric. Însăși noaptea din creierul tău se va risipi și va rămâne în urma ei lumina conștiinței a pătrunderii și a înțelegerii.

Repede, Ion Tudor se uită în toate părțile dar nu observă pe nimeni. Cadră însă se mișcase puțin:

Tu mi-ai vorbit? grăiași așa de adânc și liniștit! Te rog mai spune-mi ceva! Tabloul rămase mut. Ion Tudor clătină din cap trist.

— Hm, cum poate vorbi o pânză mânjită cu vopsele?

Găsindu-și răspuns singur în gând, rămase cu ochii pe rama poleită cu bronz. În creierul său muncit, de atâtea lucruri întâlnite în

cetatea visului, începură să încolțească închipuiri din ce în mai ciudate... Așa, rama se făcu mai mică, mai dreptunghiulară. Chipul pieri. Tabloul întreg se stinse și el. Rămase în loc o umbră neagră din care se desprinsese un cufăr vechiu, cu lăcăț ruginit. Eră lădița lui din bordeiul grădinii. O mână albă descuie lacătul și scoase o carte cu scoarțele roșii, cu chipuri frumoase, cu litere vechi. Cartea se deschise singură. Basmul care îi mângâiase sufletul de atâtea ori, când era sătul de muncă i se arăta acum cu litere roșii. De pe pagina a doua, portretul mic, cu ochii albaștri, al celui care scrisese basmul, îi zâmbi prietenește și acum ca și alte dați. Doamne, ce asemănare cu tabloul din perete...! Sau poate... e chiar el?... Da, da, ele, scriitorul cărții... încuiate în lădița din bordeiu...

Gemete surde din adânc se auziră și Ion Tudor clipi. În față observă tot portretul din rama de bronz, dar acum eră mai senin, mai surăzător.

Ion Tudor înțelese, și fără să se mai gândească la chipul bun din carte și din ramă, se'ndreptă printr'o ușe făcută în dușmea spre locul de unde se auzeau gemetele. Stăpănit de o voință streină, coborînd jos multe trepte negre printr'un întuneric umed și încărcat de spaimă. O încăpere rece, urită, dintr'o grotă cu miros tare de mucigaiu îl lovi în față. O faclă, mai mult fum decât lumină, aruncă pe pereți raze cleioase. Prin lumina aceasta, ca de putregaiu se desfășura un spectacol straniu. Un om de fier, înalt de câțiva metri, puternic, cu mâini groase ca niște imense ciocane se străduia să dea la o parte o lespede de granit negru, de pe sânii unei domnițe albe. Piatra eră mare și grea. Domnița cu străluciri bolnave în ochi, ca niște lumini asvărlite din inima lunei gema adânc, întinsă cu spațele pe pământ, subt apăsarea pietrei negre.

— Ce faci aici omule? întrebă Ion Tudor cu toată carnea strânsă de fior.

— O datorie de slugă, răsuflă omul privind lung pe cel venit.

— Nu înțeleg.

— Când blestemul durează de atâta timp, nu e ușor de înțeles.

— Dar cine e?

— O domniță din soare.

— Și cum de a ajuns în halul ăsta?

— E blestemată.

— De cine?

— De cea mai urită femeie a pământului: vrăjitoarea nopții. Avea un fecior cotoroața și pentru că *Lumina* n'a vrut să se logodească în zori cu el s'a răzbunat. A răpit-o și a blestemat-o să zacă

aici cum o vezi. Eu sunt servitorul crăesei. Mă muncesc de un amar de vreme s'o scap, dar în zadar.

— Și cum, nu se poate s'o mântuească nimeni ?

— Doar inima unui tânăr.

— Cum vine asta ?

— Nu știi ? Să-și scoată inima din piept.

— Și atunci ?

— Atunci piatra blestemată, piatra neagră se dă la o parte și domnița scapă.

Fără să mai scoată un cuvânt, Ion Tudor tresări cu strălucire pe chip, ca și când ar fi descoperit cine știe ce taină adâncă. Omul de fier când îl văzu așa de schimbat se miră. Ion Tudor apropiindu-se de piatra neagră, îi vorbi bucurat, uriașului arătând spre piatra neagră.

— Omule știi ceva ?

— Nu.

— Mi-o dăruiesc eu.

— Ce ?

— Inima. Uite, am să mi-o pun pe piatra asta neagră.

— Hm, zâmbi omul de fier ironic. E ușor să zici, e foarte greu însă de înlăptuit.

— Când voința îți este de oțel totul e ușor.

— Tu știi că trebuie să mori ? Să te faci țărână în groapa asta urită ?

— Nu-mi pasă, doar scap o fiică a lumînii și asta însemnează mai mult decât viața mea.

— Eu m'am muncit destul cu puterile-mi de uriaș. Dacă tu crezi că poți, fă cum te îndeamnă cugetul.

— Tocmai omule asta și fac.

Și Ion Tudor își aduse aminte de cuvintele scrise pe firma de cleștar și de răspunsul care-l căpătase din peretele acelei încăperi, în care stăpânea statuia de oase a gândului. Poate că acest fapt ce vrea să-l săvârșească era unul din lucrurile acelea mari...? Intr'adevăr el readucea luminei încă o rază. Cu inima lui mărea în grădina soarelui numărul domnițelor strălucitoare. Și apoi nu era atât de ușor să-ți scoți inima din piept și s'o storci pe piatra neagră... Nu era deloc ușor. Lui însă îi porunceau glasuri din adâncul sufletului, voci auzite numai de urechile lui, înțelese numai de mîntea lui. Își întoarse convins fața spre ușe unde zări în mijlocul unor limbi de foc, o cruce cu Isus întins pe ea. Ochii Dumnezeului plin de taine adânci, strecurară în inima lui curaj. Cu o mișcare spontană, scoase din buzunar un cuțit mic, strălucitor, de argint, și buzele lui se mișcară încet în semn de rugăciune....

— El, creatorul bunătății, și-a dăruit inima sulitei tot pentru Mântuire.

Se lăsase un întuneric greu în grotă umedă.

Murmure vrăjite, îngânări depărtate de glasuri adânci, clătinau palatul. O învălmășală de voci, larmăt bizar, tumult de instrumente muzicale, de tunete aducătoare de spaimă, de răpăituri groasnice de foc, toate la un loc se învăteau puternic în groapa de sub palatul visului ca în apocalipsul bibliei creștine. Întunericul apăsa cu greutate masivă de fier. Într'un timp din toată învălmășala înfricoșătoare se desprinsese molcom o melodie lungă de orgă, un cânt atât de mult răspânditor de farmec, cum pe pământ nu se cântase încă. Facla grotei se reaprinse, strălucind de data aceasta puternic. Omul de fier pierise; iar domnița în ritmul muzicii se ridică încet de sub piatra neagră, mânjită acum cu sânge proaspăt. Pe frunte îi licărea o cunună de stele mici și haina ei albă era toată muiată într'o lumină izbitoare. Majestos, cu pași rari se îndreaptă spre ușe. Când să treacă presimți că pusese piciorul pe un corp mic, oval. Il retrase iute și se uită în jos. Domnița observă în prag o inimă stâlcită, însângerată, pe care o călcase. O dădu la o parte cu vârful pantofului ei mic de mătase și eși prin deschizătura ușei să se ridice mai degrabă în cetatea răsăritului pe scara de lumină, care o mântuise și care-i distrusese blestemul. Brațele soarelui o luară cu căldură spre depărtarea zării, iar Ion Tudor, salvatorul ei, lângă piatra neagră, zăcea cu mâinile întinse în jurul ei, și cu inima svârlită în țărâna hrubei de sub palatul visului.

* * *

La grădina din poalele pădurii de plopi, Ivan Gogu, unul din grădinari, om rău la inimă, cu fruntea neconținut încrunțată, văzând caii în tarlalele zarzavaturilor fugi cu sapa la spinare până la ei. Dădu animalele peste șanț în pădure și, când voi să se înapoieze la săpat în grădină, găsi băeatul adormit pe marginea șanțului.

— Măăăăă, mă n'auzi?... scoală!

Ion Tudor nu se trezi. Cu 'n zâmbet galben crescut în colțul gurii ca o floare nouă, el dormea purtat de visuri înalte. Ivan Gogu se necăji.

— Uite-al dracului, par'că-i mort!

Și cu dușmănie în priviri, omul dădu o lovitură grea, de picior în piept în dreptul inimei. Băiatul se rostogoli în șanț.

— Na!... Să mai dormi! Și să mai lași caii în zarzavaturi!

Și grădinarul se urcă injurând pe malul acoperit de iarbă us-

cată. Ion Tudor sări în sus buimăcit. Când își aruncă ochii plini de spaimă în jurul lui și întâlnește uitătura urită a lui Ivan Gogu, scoase un țipăt de groază și fugi, oprindu-se tocmai în mijlocul bordeiului. Își descurie repede lădița, fără să-și dea seama de ce face, își luă câteva cărți subsuoară și fugi iarăși în pădure. Sângele tot îi pocnea în cap. Carnea îi tremura puternic și ochii lui priveau rătăciți în toate părțile. În gând îi se lăsase, ca niciodată, o negură deasă care durea în adâncime. Acum simți și el într'adevăr că se petrece ceva deosebit cu sufletul lui. De aceea o luă rasna, fără țintă, fără să știe unde-l duc pașii. Târziu se trezi la capătul trecătorii din colțul pădurii zguduț de o tuse seacă. Cu amândouă mâinile, liniștit, își strânse capul în care stăruia durerea fără ertare și privi lung la roata grădinii înapoi. Ea se învârtea cu același tânguț, dar cu soare mai puternic în aripi. Când o văzu atât de aprinsă, Ion Tudor se scutură din tot trupul ca de ceva groasnic și își iuți pașii, pe șuvița dealului, care ducea spre șoseaua gării Lehliului.

Pieptul îi se descarcă de un oftat greu.

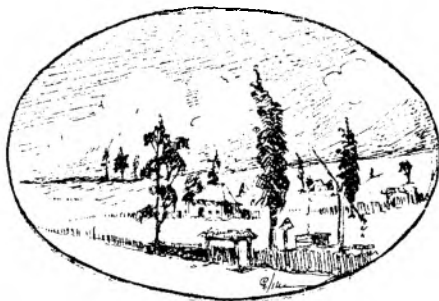
— Am scăpat de tine roată blestemată !

Dar în suflet simți o greutate amară și în creierul apăsător de durerea ascunsă îi apărură imaginea pietrei negre din vis, pe care-și storsese inima.

— Și am luat în brațe piatra neagră.

Cuvintele din urmă se desprinseseră singure, precoce depe buzele lui arse. Drumul alb, fără capăt, cu pietre colțuroase, cărarea vieții noi pe care pornise, în această zi de vară, cu arșiță de secetă, îmbrățișă umbra călătorului mic, muncit de gânduri și de dureri înainte de vreme.

George Asinteanu.

LUPTĂ

Zac luptători pe drumuri părăsite
Deasupra lor troenele se sbat
Și steagurile rupte — au înghețat
În mâinile de moarte împietrite.

Pe 'ntinderile, albe, fără zare
Ca niște demoni caii rătăcesc,
Sub viscolul ce sguđue pământul
Doar corbii se 'nvîrtesc...

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Cu sulilele frunte — apropiați
Dușmani și frați în flacăra furtunii,
Deacuma vor visa neturburați
Deapururi cununați cu raza lunii !

Const. Goran.

Leonte d. 919.

Răsplata trudei.

DATINA

Istoria Românilor

în cele mai noi concluzii ale ei

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Pământul românesc și neamul care-l locuște. —

FILOSOFIA istorică — în ramurile sale speciale — ca și științele înrudite și-au pus deseori, cu insistență, problema raporturilor dintre pământ și om. Ca factor fizic — omul — a fost privit de geografia fizică, de și legătura dintre el și pământ se reducea la o condiționare mecanic-naturală dela mare la mic. Ca element istoric, și l-a asumat geografia istorică ajungând la concluzia că omul suferă influența mediului în raport invers proporțional cu stadiul de civilizație în care se găsește. Din acest punct de vedere, geografia umană n'ar fi decât ultimul capitol al celei istorice. Însă, aceasta nu studiază numai raporturile prezente de influențare reciprocă între două structuri deosebite și felul de imbinare al unei noi realități; ci stabilește încheșări sintetizatoare care înglobează raporturi de perpetuitate desprinse din trecut și din prezent și care-i dau dreptul să bănuiască asupra viitorului.

Evident că în timpurile preistorice omul era robul naturii. Și firul de iarbă constituia pentru el o divinitate. Posibilitățile sale de depășire a realității se găseau numai în germene. Istoria cunoaște abia reminiscențe din acest imperiu al servilismului voit. „Rasa“ — al doilea element transcendent de explicație istorică — nu este decât un produs al mediului în acele vremuri imemorabile și se explică numai ținând seamă de acest fapt. Câtul dintre mediu și om, în acest caz, este identic unui determinism cu putere de lege — așa cum conchidea Ratzel. Cu timpul, omul — creind instrumentul

și mașina, creind cuvântul și litera — a ajuns să depășiască împrejurările naturale și să le înlocuiască la nevoie cu altele favorabile și. Barierele spațiului și timpului s'au rupt. Cauzalitatea mecanică își pierde din ce în ce mai mult din forța oarbă cu care acționează asupra omului neîncrezător și slab la început, lăsând loc gol noului creator: spiritului inventiv uman în care zac puteri tainice și nebănuite.

Dacă se poate vorbi — pentru o perioadă de timp — de influențele pământului asupra omului, vedem că această noțiune nu capătă caracterul de generalitate. Avem de-a face numai cu raporturi care își schimbă necontenit valoarea în favorul omului, datorită posibilităților sale native de stăpânitor și diriguitor al împrejurărilor.

Se pot face obiecțiuni. Școala sociologică a lui Durkheim — prin articolele lui Marcel Mauss și Beuchat — a înlocuit termenul de „geografie umană“ prin acel de „morfologie socială“, biziindu-se pe faptul că există grupări omenești fără „rădăcini geografice“, ca „Arunta“ din Australia sau triburile din insulele Salomon. Studiile făcute de americanul Fr. Boas asupra grupărilor „Kwakiutl“ din America septentrională și ale lui B. Spencer și L. J. Gillen asupra triburilor din centrul Australiei, ne dovedesc — pe lângă atâtea altele — că avem de-a face cu un mănunchi de excepțiuni diferind în mod flagrant chiar între ele.

Nici o confuzie nu poate să se isce între domeniile acestor științe deosebite atât prin obiect cât și prin metodă.

Geografia umană urmărește stabilirea unor raporturi între mediu și om — înțelegând prin aceasta gruparea socială cu caracter, pe cât se poate, de perpetuitate — și întrebuintează metoda observației dublată de experiență, precum și metoda istorică.

Iar monografia socială are ca obiect „socialul“ — întrucât se desprinde obiectiv din viața prezentă — și folosește metoda monografică specială.

* * *

Singura operă care privește, în lumina ultimelor directive ale geografiei umane, pământul și neamul românesc este „*Le pays et le peuple roumain*“ — scrisă de d-l S. Mehedinți.

Studiind harta țării și istoria Românilor, ericare cercetător prinde prin evidență caracterele esențiale ale acestei unități de viață: România — față de continentul nostru — formează ultimul cuib european în spre răsărit; pădurea, munții și Dunărea sunt elementele de frunte care au păstrat prin apărare neamul românesc și — în al treilea rând — viața populației acestui teritoriu s'a continuat, sub toate fețele ei, din cele mai vechi timpuri până'n zilele noastre — păstrându-se întreagă și originală prin limbă, artă, religie și obiceiuri și trasându-se — în felul acesta — directivele sale de mâine. Într'adevăr, autorul acestui important tratat spune că:

„Pământul românesc, legat de axa Carpaților ca de coloana sa vertebrală, este citadela cea mai înaintată a Europei în fața stepei ponto-caspice. Adevărata frontieră între continentul nostru și Asia se găsește pe istmul dintre Marea Neagră și Marea Baltică“. (10).

Și — trecând la al doilea caracter — pădurea ca element de protejare, Carpații

și Dunărea sunt expresiunea cea mai înaltă care caracterizează teritoriul românesc. Slavii înțelegeau, prin „Vlășia“, imensul codru ce coborâ din Argeș la fluviul de hotar, și se lăța de la Olt până la bălțile Dunării ialomițene, nume dat după „Vlahii“ cari anterior năvălirii slave existau aci. Chiar cronicile de mai târziu pomenesc Deliormanul — *pădurea nebună* — și Chigheciul, ca locuri de adăpost pentru băștinași în vremurile asupririlor barbare. Prin faptul că traiul în munți — timp de mai bine de un mileniu — ar fi fost insuportabil; apoi, ținând seama de exagerata părere ce s'a avut până acum asupra barbarilor — cari erau, în majoritatea cazurilor, cete prădătoare fără așezare sta-tornică, deci nu atât de periculoși — pe primul plan trece pădurea și apoi muntele, de care, neapărat, o parte din viața poporului nostru este legată. Apa sfântă a Dacilor era Dunărea — *Dunaris*. Fiecare ostaș o gustă înainte de a pleca la bătălie. Trecând peste această credință, de esență psihologică, Dunărea a însemnat în istoria Românilor o linie de sprijin și o graniță desăvârșită.

S'a observat demult, și streini — de talia lui De Martonne, Wachner și Ritter — au precizat în mod științific fețele acestei realități. Din era terțiară, de când s'au ivit Carpații, s'a încercat unitatea geografică a teritoriului dintre Dunăre, Tisa și Nistru. Arhitectura Carpaților și șirurile de dealuri care-i înconjură, terminându-se prin cele trei mari câmpii: Pusta, Bărăganul și Stepa, s'a definitivat prin apăsarea masselor cristaline din est și a blocului podolic; mai apoi prin aceeași „presiune concentrică a blocului podolic, aceea a „horst“-ului dobrogean și a platformei prebalcanice“ (51) formând o unitate geografică de neobișnuită regularitate. Așa că „ținând seama mai întâi de structura scoarței pământului, în urmă de formațiunea orografică și hidrografică a țării și în sfârșit de caracterele vegetației, faunei și ale geografiei umane, suntem în măsură să afirmăm că munții „Carpați cu ramurile lor formează adevărata graniță a Europei în către Orient“.

În simetria sa perfectă — datorită mediului geografic — acest teritoriu eliptic a dat posibilitatea continuării rasei „una dintre cele mai vechi ale Europei“ (10) și menținerii masei de locuitori în vremurile critice ale istoriei. Menționată fiind și „continuitatea politică“ ne dăm perfect seama că „fara și poporul român constituie la un loc un tot organic“. (29).

Mai mult decât atât. Nici chiar prin religie viața spirituală nu s'a prea depărtat dela vechile datini. Dimpotrivă, o isbitoare asemănare a făcut ca creștinismul să-și fundamenteze direct noua învățătură pe credința Geților de multe ori milenară. Trăsăturile caracteristice ale religiei autohtone fiind acele ale creștinismului: *monoteismul și nemurirea sufletului*, au privilegiat chiar o întinsă viață ascetică. Așa ne explicăm repede creștinarea a elementului daco-roman, cu toate că oficial nu aparțineau imperiului lui Constantin cel Mare decât câteva cetăți și în mod incidental. Creștinismul la Daco-Romani s'a răspândit prin misionari și a prins adânc, găsindu-și un mediu extrem de favorabil. Din vremea aceasta ni se păstrează: *dumnezeu, biserică, lege, cruce, jude*.

„Ceeace a fost pădurea și muntele pentru masa fizică a poporului român, a fost idealismul dac pentru sufletul său aproape creștin, chiar înainte de propagarea doctrinei lui Isus“. (24).

DATINA

Nodul carpatic a fost centrul în jurul căruia s'au dezvoltat straturile de civilizație, ultimul fiind reprezentat prin neamul românesc. Tracii — cei mai numeroși după Indieni, ne spune Herodot — trunchiul pe care s'a alțoit elementul roman și mai târziu cel slav — nefinând scama de primele aluviuni scyto-pontice, celtice și germanice, apoi de năvălirile barbare — au stăpânit dintru început pe aceste meleaguri. Intrat în evul-mediu, amestecul daco-roman s'a încheșat definitiv prin adăugiri eterogene; așa că după sec. IX putem vorbi de neamul românesc pe deplin constituit și care apare în *formațiuni politice* cu trei-patru veacuri mai târziu. Românii sunt un popor de sentimentalism trac — cu o coloratură slavă — și de logică latină. Romanitatea limbii noastre adausă, și putem să decidem fără pic de îndoială — în ce privește cultura — că bazele sale se datoresc autohtoniei și occidentului.

Mai noua formă slavo-bizantină a bisericii și a cancelariei domnești, nu a constituit decât o stânjenire a forțelor originale ale poporului român și n'a introdus nici un element organic în structura intimă a sufletului nostru ca neam.

Când este vorba însă de «formațiunea teritorială», cu atât mai mult se evidențiază rolul elementului fizic — având caracterul de *durabilitate* „în timp ce energia spontană a maselor umane se adaugă abia ca un complement“, (107).

„Bastionul Carpaților a fost, din antichitate până'n zilele noastre, centrul de atracțiune în jurul căruia au țins să se fixeze frontierele unui stat, de formă adecvată acestui grup muntos“. (107—108). Și faptul că Dacia s'a adăugat tocmai târziu — ca provincie a imperiului roman în direcția stepei orientale, încă ne atestă că la poalele munților de-aci „se termină cea din urmă formațiune orografică de caracter european“. (110).

În mod normal, orientarea organică a teritoriului care ne preocupă se desprinde cu prisosință în urma acestor considerațiuni. Două drumuri se deschid în fața noastră:

1. „Gurile Dunării, în către Marea Neagră și Bosfor, pentru a ajunge la Mediterană“ și
2. Valea Dunării în către Europa centrală, pentru a duce în țările vecine Rîului“ (124).

Iar perspectivele economice și politice în legătură cu geografia basinului dunărean sunt unice în felul lor.

„România este situată pe diagonala celor mai dese aglomerări de popoare din toată lumea veche“, Archipelagul Britanic — Gangele; (127).

România se găsește așezată în lungul unei diagonale de navigație cu totul privilegiate“, Dunărea; (127).

„România este situată pe diagonala unei căi ferate internaționale și sub linia aeriană care leagă occidentul Europei de Asia Mică, Mesopotamia și Indii“, (132), iar în al patrulea rând.

„România prezintă o situație geografică foarte priincioasă telefoniei țără fir“. (133).

Și, adăugând acestor considerațiuni faptul că atmosfera a devenit un bun comun al popoarelor, stăpânită de „fie care cu cât o va birui“, ne dăm seama complet de rezultatele la care ar putea duce o muncă organizată ce ar pune în valoare toate aceste

condițiuni excepționale în mijlocul cărora se dezvoltă neamul românesc. Țara noastră n'ar mai fi atunci „*un fel de sentinelă europeană, sortită a organiza — după cât îi permit mijloacele — relațiunile între lumea europeană și occidentală și lumea asiatică, în direcțiunea diagonalei ce marchează densitatea maximă a populațiunii pe planetă*“; (139) ci o piață de desfacere care ar adună în mod mecanic Apusul și Răsăritul; iar poporul român, bîzuiindu-se și pe o armată puternică și disciplinată ce ar impune respect s'ar socoti cu adevărat — în domeniul spiritual — un purtător de cultură originală pe hotarul dintre Europa și Asia.*)

D. Bodin.

*) N.A. Cu toate că, între multe altele, s'ar fi putut vorbi și de legăturile sufletești dintre Român și Țara sa, în urma înfățișării rezultatelor la care s'a ajuns cu privire la teritoriul și neamul românesc — prin prezentarea sintezei clare, datorită unei îndelungi și rodnice experiențe cât și unui stil ales a d-lui S. Mehedinți — re mărginim să însemnăm și o mică bibliografie pentru cei cari doresc a cunoaște mai deaproape aceste chestiuni.

Alex. de Humboldt: Cosmos — Fr. Ratzel: Anthropogeographie 1882, 1891 Stuttgart — Vidal de la Blache: Principes de géographie humaine, publicată de Em. de Martonne, Paris 1922 — Lucien Febvre și Lionel Bataillon: La Terre et l'évolution humaine, Paris 1922 — Em. de Martonne: La Roumanie nouvelle, 1922 — N. Iorga: Cheștia Dunării.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I N S E M N Ă R I

Comentarii în jurul „Depășirii etnicului“

În „Cuvântul“ din 26 Mai 1929, d-l D. C. Amzăr, ne face plăcerea de a se ocupa pe larg de articolul nostru din „Dafina“ (1—3) intitulat „Depășirea etnicului“.

Discutam acolo contribuția pe care „Gândirea“ fiind s'o dea mișcării noastre cultural-literare din ultimul timp oferindu-i o formulă socotită de noi ca cel puțin hazardată. D-l D. C. Amzăr, identificându-se cu punctul de vedere al „Gândirii“, inspirat cum spune d=sa de d-l Nae Ionescu, se constituie din oficiu ca avocat al reclamatului într'un proces, în care nu figură în nici-un fel. Dar, vorba d-lui D. C. Amzăr, de ce să desconsiderăm faptele? Intervenția d=sale s'a produs, faptul există și trebuie să ne resemnăm a=! discuta în forma în care este. Cu atât mai mult cu cât dacă discuția nu e îndrumată pe tărâmul exercițiilor de subtilă logică formală, cum înclinarea permanentă a d-lui D. C. A. o arată, se pot obține câștiguri reale pentru lumina problema „spiritualității noi“.

Prima întâmpinare pe care o face d-l D. C. A. se referă la metoda „dialectică“, întrebuițată de noi în sus citatul articol. Ni se aduce acuzația că am desconsiderat faptele și am pornit dela definiții insinuându-se c'am fi procedat oarecum a priori. Dar să fim ierțați. Definițiile noastre „specificul național se face“ și „națiunea e o unitate socială în continuă devenire“ nu sunt decât formulări ale unor fapte constatate de toată lumea—așa că—întocmai ca și d-l R. Dragnea, și noi am porces dela fapte, numai că faptele noastre au tot mai generale, admise credem de toată lumea și deci mai puțin aproximative ca interpretările ce se cer mai scrupulos dovedite ale d-lui R. Dragnea. (Dealtfel o analiză a literaturii post sămănătoriste din punctul de vedere al „spiritualității“ o vom face curând). Metoda noastră „dialectică“ nu împieteză astfel deloc asupra faptelor, ci pornește tocmai dela intuiția lor. Nu cunoaștem de altfel nici-o gândire pură. Cele mai absurde construcții ideologice trebuie să aibă ca fundament câteva observații asupra realității. Din nimic n'ai ce creia doar.

A doua observație a d-lui D. C. Amzăr atacă însăși axa centrală a articolului nostru descoperindu-ne câteva „neînțelegeri“. Așa am fi identificat greșit specificul național cu etnicul. Ba ceva mai mult, d-l A. ne prinde cu o „inversare“.

La sfârșitul „Depășirii etnicului“ am scris textual: „etnicul e înțeles ca o unitate culturală“, deci ne-am contrazis. Aci, să nu se supere d-l A. am râs cu multă sănătate.

Pentru că am surprins că d-l A. are un cult deosebit pentru termeni, pe cari primindu-i cu o accepțiune anumită odată nu i-ar schimba pentru nimic în lume. E exact cazul cu acest „etnic“ identificat de noi cu specificul național, după d-l A. în mod greșit. Atragem însă atenția că noțiunea de etnic a suferit în etnografie și sociologie o deplasare continuă de conținut. Dela accepțiunea biologică s'a trecut definitiv la cea spirituală așa că identificarea dintre specificul național și etnic n'a fost decât o „greșală“ voită a noastră. Dealtfel de lucrul acesta s'ar fi putut convinge d-l A., dacă ar fi remarcat că noi am scris, că ideea istorică și folklorică sunt forme ale etnicului și prin urmare nu puteam da etnicului o interpretare, bio-psihiologică. Într'un cuvânt d-l A. ne-a atribuit o confuzie care științificește nu e numai posibilă dar și recomandabilă.

Dela început prin „depășirea etnicului“ noi am înțeles „depășirea specificului național“ și când faptul se produce prin spiritualizarea ortodoxă, el devine și mai clar. *Ortodoxia e o structură creștină generală a orientului și a o predica în forma depășirii etnicului e pur și simplu a profesa un internaționalism religios oriental care ne-ar șterge tocmai diferența specifică.* De aceea articolul nostru precizând poziția „Datinei“ față de cea a „Gândirii“ pretindea să amintească *imposibilitatea de fapt a depășirii etnicului sau — ceea ce e tot una — a specificului național. Luptam cu alte cuvinte împotriva unui nou internaționalism de data asta răsăritean, după ce atâta vreme sămănătorismul în special a trebuit să combată internaționalismul apusean.* Il învățăm așa dar pe d-l Am. să mediteze puțin și asupra acestei laturi a problemei, care ni se pare cea mai importantă și care singură a generat articolul nostru.

De aceea am scris fraza următoare pe care d-l Am. nu vrea s'o înțeleagă: *„Ortodoxismul să se naționalizeze, adică să devină o categorie a sufletului românesc“.* Am voit adică să păstrăm punctul de vedere național, și în considerarea valorii religioase a ortodoxismului. *Am înțeles că în sânul ortodoxismului răsăritean, ortodoxismul român trebuie să fie un fel propriu de vibrație față de valorile transcendente.* Încă odată problema unghiulară e aci, și nu într'o discuție steapă de termeni. Fiindcă dacă ar fi să luăm aceeași cale cu d-l Am. ar urma să-i reproșem depildă că înțelege greșit prin spiritual numai religiosul când de fapt folklorul nostru nu e decât tot spiritul românesc.

Dacă e vorba deci în cazul acesta de o depășire a etnicului înțeles mai mult biologic, apoi ea s'a înfăptuit încă delă Kogălniceanu, a cărui generație a inaugurat cu succes cultul folklorului nostru.

Al. Dima.

C. Kirișescu: Literatura împotriva educației ?

Bucureștii „Cartea Românească“ 1929.

Sub acest titlu d-l C. Kirișescu, directorul general al învățământului secundar, — care își întinde, cu talent și competență, activitatea de scriitor în domeniile cele mai variate — și-a publicat conferința ținută la *Ateneul Român* în ziua de 21 Aprilie 1929, în care conferința examinează cum e văzută „generația războiului de întregire“ în „scriitorii noștri“ de azi.

Conferențiarul elimină din discuție *nuvela*, ea reprezentând numai un *fragment* de viață, și se ocupă numai de *roman*, gen complex care — prin însăși definiția lui — caută a fi icoana unei societăți la un moment dat, cu stările ei de fapt și cu cele în perspectivă — fie că aceste stări viitoare vor urma ca o consecință logică a prezentului real zugrăvit de autor, fie că sunt numai în aspirațiunea scriitorului și la a căror realizare militează el însuși, *prin chiar scrierea romanului.*

Ocupându-se numai de roman, conferențiarul se mărginește și din acest gen nu mai la cinci opere, pe care d=sa le crede mai reprezentative: 1. „*Strada Lăpușneanu*“ de M. Sadoveanu. — 2. „*In cetatea Idealului*“ de Dem. Theodorescu. — 3. „*Hârdaul lui Satan*“ de Eugen Todie. — 4. „*Roșu, Galben și Albastru*“ de Ion Minulescu. 5. „*Intunecare*“ de Cezar Petrescu.

În analiza acestor scrieri, d=I Kirițescu spune, de la început, că nu se preocupă de valoarea lor *estetică*; îl preocupă numai întrucât sunt icoana reală a epocii ce pretind a oglindi și — mai ales — de *repercusiunea* ce aceste opere o vor avea asupra cititorilor. Le studiază, deci, din punct de vedere *documentar* și *etic*.

Din punct de vedere documentar, un roman — cu pretenție de a fi *social* — trebuie, în primul rând, să arate societatea în realitatea ei covârșitoare, nu în cazurile excepționale. Numai așa poate fi ce trebuie să fie un roman social: *un document ajutător pentru istoricul social de mai târziu*.

Îndeplinesc cele cinci romane amintite această condițiune?

Cu o excepție pentru „*Strada Lăpușneanu*“ și pentru „*Intunecare*“, celelalte trei nici nu se apropie de ea.

„*Cronica*“ d=I Sadoveanu — cu acest subțflu modest se prezintă cartea — și amplul roman al d=I Cezar Petrescu sunt o icoană vie a unor situații și oameni din timpul războiului. În aceste două scrieri ni se arată cu talent cele trei aspecte sub care s'a prezentat națiunea română în marele eveniment: *poporul, în majoritatea lui, supus tuturor suferințelor și sacrificiilor, dar NUMAI din „obișnuință ancestrală“; intelectualii porniți la luptă din convingere pentru realizarea unor postulate sufletești în care fuseseră educați și, în al treilea rând, „MEȘTERII“ cari au știut să se strecoare printre greutăți, ba chiar să profite de ele*.

Situațiile amintite în aceste două scrieri sunt *reale* și fidel redată. Numai că, în ambele, clasa intelectualilor e cuprinsă de o amară desamăgire, provocată de realități de atâtea ori dureroase — pentru unii idealști cum au fost ei — de disproporția dela înălțimea de pe care primiseră ei sosirea evenimentului până la joshnicia anumitor fețe sub care acest eveniment a trecut în săvârșirea lui.

Celelalte trei romane — ale d=lor Theodorescu, Todie și Minulescu — isvorite dintr'un criticism extrem și din substraturi politice, oglindesc oameni și situații nu cum au fost în majoritatea reală, ci în cazuri fragmentare. Aceste cazuri — rele, e drept, dar *izolate* — sunt crescute de ei până la înălțimi de hiperbolă și îmbrăcate într'o haină mizantropică sau *cinică*.

În special romanul d=I Minulescu este de un cinism revoltător, tocmai prin faptul că a pus un cuprins abject sub titlatura culorilor noastre naționale — culori chiar gravate pe coperta volumului.

Pentru d=sa războiul național al României s'a rezumat în cloaca palavragiilor patrioți din timpul neutralității — pentru cari marșul lui Iosif nu se auzia decât în „*cabinele particulare ale localurilor de noapte, acompaniind sughitur-le bețivilor și țipetele isterice ale cocotelor*“ — după cum cu dreptate observă d. Kirițescu — și a învârtiților, a „*ambuscaților*“ din timpul tragediei comune.

D=I Minulescu, el însuși un *învârtit*, s'a crezut dator ca, prin scrierea acestui roman, să=și arate... *recunoștința* pentru acei ce l=au potrivit să=și păstreze pielea... „*pentru mai târziu*“. Mai mult: să=i acorde și „*premiul național pentru literatură*“.

Nu înțelegem plăcerea sadică a d=I Minulescu de a împrósca memoria „*proștilor*“ cari și=au dat viața, ca să=l păstreze pe dânsul — *deșteptul!*

După o asemenea prezentare a generației care a făcut războiul, să ne mai surprindă faptul că un Sever Bocu scrie sub semnătură că România Mare a fost făcută numai de „*Bunul Dumnezeu*“?

Analizând aceste concluzii din romanele amintite, d-l Kirişescu reabilitează Mica Românie şi demonstrează că „*edificiul României Mari n'a putut fi clădit de mâni impure*“.

* * *

Admiţând o latură etică — educativă — unei opere literare, d-l C. Kirişescu re= deschide o chestiune de artă care odinioară era obiectul unor aprinse, dar curate şi înălţătoare discuţiuni: *artă pentru ea însăşi, sau artă şi pentru un scop?*

D-l Kirişescu se declară, cu drept cuvânt, pentru rolul educativ al artei. În sus= ţinerea acestei teze, conferenţiarul aduce proba evidentă că războiul nostru naţional a fost al celor 10 la sută din elita intelectuală „*crescută în şcoală cu postulatul unităţii naţionale*“. Această elită intelectuală, dela învăţătorul satului până la căscăul de uni= versitate, a fost aceea care a pregătit sufleteşte războiul, l'a cerut şi NU S'A DAT ÎN LĂTURI NICI DELA SACRIFICIU. A fost singurul sacrificiu conştient în ce urmărea, nu numai sacrificiul impus marelui mulţimi de către implacabilul Destin.

Pentru d-l Kirişescu, ca şi pentru orice om cu bun simţ, literatura a avut şi are un rost educativ. Adversarii noştri — Germanii — conştienţi de acest rost al literatu= rii au căutat să-l utilizeze în scopul lor. În acest scop a apărut o carte: „*Putreziciu= nea României arătată de proprii ei scriitori*“ — în ediţie germană: „*Rum.äniens Fäulnis*“.

Prin această carte — o antologie din schiţe asupra moravurilor rele româneşti — se urmărea să ne ia orice speranţă că am putea vreodată face ceva bun. Ne aducem aminte că, în timpul ocupaţiei, chiar stagiunea Teatrului Naţional s'a deschis cu cea mai grozavă palmă ce s'a tras vreodată peste obrazul moravurilor noastre: „*Scrisoarea pierdută*“ a lui I. L. Caragiale. Voiau par'că să ne spuie: *Aceştia sunteţi voi; cum vreţi să faceţi ce nu se poate: DIN VOI, ŞI OAMENI VREDNICI?*

D-l Kirişescu, aducând în sprijinul său scriitori de valoarea lui Taine, Bruenière, Gustave Le Bon sau Leibnitz, susţine că arta — în special literatura — are un rol educativ.

Această literatură a dat, la noi, pe cei 10 la sută intelectuali cari s'au identificat *conştient cauzei naţionale*. Tot această literatură, mult mai veche, mai intensă şi mai preocupată de *rostul ei social*, a făcut ca în Germania, Franţa, Anglia şi până la un punct în Italia, războiul — deşi nu la toate pornit dintr'o cauză dreaptă ca a noastră — s'a identificat totuşi cu poporul întreg şi unanim, devenind astfel un război naţional.

Literatura are un scop, chiar când pretinde că nu-l are. A pretinde literatură fără scop, înseamnă a mânca fără să-ţi fie foame şi fără să urmăreşti a te hrăni.

Taine — spune d-l Kirişescu — *consideră, cu drept cuvânt, că opera ce ex= primă un CARACTER BINEFĂCĂTOR e superioară celei ce exprimă un CARACTER DĂUNĂTOR*.

Aceste caractere cari *ajută prin acţiunea lor la desvoltarea grupului în care trăesc* trebuie să fie obiectul literaturii, nu cele ce tind la blazarea societăţii.

Dacă literatura dinaintea războiului ne=a dat clasa conducătoare în marele eveni= ment prin care am trecut, literatura actuală trebuie să dea sufletul mulţimii în lupta ce ne aşteaptă.

Intelectualii din trecut ne=au dat clasa conducătoare care — cu sacrificiile noa= stre, dar şi cu schimbarea politică a Europei cerută de atâtea state — ne=a dat Ro= mânia unită politiceşte.

Intelectualii de azi trebuie să întindă conştiinţa naţională în masele profunde.

Numai cu această conştiinţă şi ambiţie naţională, vom învinge şi etniceşte în graniţele politice întregite.

Ion Costreian.

D-I Sextil Pușcariu despre specificul românesc.

În nou apăruta revistă a Ardealului „Țara Bârsei“ dela Brașov, d-l Sextil Pușcariu se ocupă—în primele două numere—de ceace „e românesc în literatura noastră?“

Problema aceasta a specificului național, pe care publicistica noastră de după războiu o agită permanent dar—din păcate—fără roade din pricina ignorării totale a metodei de urmat, a cunoscut la noi doar aspectul pedagogic și etic. Am strigat pe toate cărările că *ne trebuie* un specific românesc, dar nu ne-am întrebat încă serios cum am putea să-l avem în forma lui reală, existențială.

D-l Sextil Pușcariu, e dintre puținii cari au atacat problema în față, căutând să verifice caracterele specificului românesc în literatură. De aci întrebarea, de-o greutate deosebită: „Ce e românesc în literatura noastră?“.

Românescul după d-l Pușcariu: se reduce în esență la un triptic moral: *individualismul, simțul de armonie și adaptabilitatea*. Reflexul acestor frăsături în arta românească, iață ce și propune să arate d-l Pușcariu.

Adaptabilitatea e însă o caracteristică nimicitoare a artei. Ea se traduce pe domeniul artistic prin *imitație* cum toată istoria noastră literară o dovedește cu prisosință mai ales pentru epoca noastră romantică până la Eminescu. E însă de observat că atitudinea aceasta imitatorie, nu e atât de inerentă firii noastre cât de cerută de epocile de desorientare culturală prin care trecem din când în când, neavând nici un reazim intern, în originalitatea noastră ca neam, alergăm—trecător—la imitația străinătății. Așa am făcut din nou după războiu cu mișcarea modernistă. De îndată însă simțul originalității noastre e provocat și reacționează cu mișcări naționaliste, și tradiționaliste. Exact ceace s'a întâmplat cu „Dacia literară“ reacționând împotriva imitației lui Eliade, cu „Convorbiri literare“, „Semănătorul“ și mișcarea tradiționalistă de după războiu. Fapte cari ne îndreptătesc să credem că „adaptabilitatea“ sau imitația românească are mai mult funcțiunea de a ne stimula și provoca sentimentul originalității.

Cu aceasta ajungem la individualismul pe care cu drept cuvânt îl subliniază d-l S. Pușcariu. Că e o frăsătură cu adevărat românească, ni-o arată viața politică ce se clădește pe solidarism și care la noi e detestabilă din pricina unui individualism superb de anarhic.

Literatura, operă a personalităților singulare, e însă favorizată deosebit de acest individualism, care duce în genere la atitudinea lirică a artei. Ilustrările d-lui S. Pușcariu, sunt concludente aci atât pentru arta populară cât și pentru cea cultă.

Odată cu accentuarea lirismului nostru literar, d-l S. Pușcariu crede aproape într-o înaptitudine organică a poetului român pentru epică.

În acest sens, d-sa scrie: „Poetului român îi lipsește spiritul de organizare artistică și adevăratul talent epic. Chiar în cântecile sale bătrânești, adesea se străvede urzeala lirică“ („Țara Bârsei“, pag. 101). Observația nu se localizează numai în câmpul poeziei populare, ci trece și în cea cultă. „Ca și aceasta, literatura cultă e lipsită însă de opere literare de o compoziție mai complicată: epopeea și chiar poemul epic lipsesc, romanul abia în zilele noastre se închiagă, iar drama e săracă“, scrie din nou d-l Pușcariu.

Înaptitudinea noastră pentru epicism se datorește însă—după noi—nu unei lipse organice, ci împrejurării culturale încă nemature până astăzi. Atitudinea epică presupune un obiectivism ce nu se desvoltă decât în fapte culturale înaintate. Și vremea noastră ne dă dreptate atunci când ne citează nume ca L. Rebreanu și Cezar Petrescu și mai ales Gib. Mihăescu, minunat de caracteristic pentru a răsturna teza anti-epicismului român. La Gib. Mihăescu, într'adevăr obiectivitatea epice e așa de mare încât merge până la deformarea patologică. Nuvelistul examinează cu ochiu de naturalist realitatea și o descrie adecvat științificește. E o exagerare a obiectivismului literar și aproape căderea în știință.

Prin urmare, faptele contrazic teza antiopicismului nostru organic. D-1 S. Pușcariu însuși remarcă un progres al spiritului epic, pe care-l dă pe seama Ardealului cumpănit de împrejurări istorice și cu mare simț de organizare cum Liviu Rebreanu o arată

Credem însă că nici cu aceste diferențe regionale nu trebuie jonglat prea mult, fiindcă dacă L. Rebreanu e ardelean, nu e mai puțin adevărat că Cezar Petrescu e moldovean și Gib. Mihăescu oltean.

Acolo însă unde d-1 S. Pușcariu are deplină dreptate e în trăsătura treia a specificului românesc: *„sentimentul de armonie*, care face din noi un popor cu adevărat artistic până și în filosofie cum a arătat-o cartea puțin cam prea entuziastă a d-1ui Marin Ștefănescu, „Filosofia românească“.

În scurt, încercarea d-1ui S. Pușcariu, în prinderea specificului românesc poate fi punct de plecare al unei discuții care se cere în sfârșit îndrumată mai real și mai metodic.

Al. Dima.

Cărțile Unirii.

De multă vreme se vorbește la noi de așa numita problemă a *culturalizării masselor*, ca o consecință logică și necesară a noiei așezări politico-economice a țării de după războiu.

Pentru a exercita folositor dreptul de vot și pentru a munci rodnic și cu spor în economia țării, pământul care i-s'a dat, țaranul are nevoie de lumina cărții.

S'a vorbit, în consecință, de propaganda culturală la sate, de popularizarea științei aplicate.

Dar s'a vorbit mai ales de „necesitatea imperioasă“ a unor asemenea acțiuni și prea puțin de organizarea sistematică a lor. Obişnuim întotdeauna ca la începutul oricărui acțiuni să ne dăm seama de „importanța covârșitoare“, de „necesitatea urgentă“, de „momentul istoric“ care o cere inexorabil, etc.

Și adesea ne mulțămim a ne opri aci. Iar cu privire la problema cărții la sate, aci suntem înadevăr. Pentrucă ar fi naiv din partea oricui să creadă că bibliotecile care se găsesc prin unele sate—cîte-odată și 2—3 în acelaș sat.—trăesc. Ele sunt și nepotrivit alcătuite și rău administrate. Deaceia cărțile stau în teancuri, netăiate.

Cu prilejul serbărilor aniversare ale Unirii, ne întrebam, într'un ziar din Capitală — „Cuvîntul“, — dacă nu e momentul să începem, rațional, o acțiune rodnică de ridicare a masselor fărânești. La Alba-Iulia, „țara“ a fost folosită, în modestia ei, spre fala celor cari o conduc, dar pentru răsplata ei, nimic nu s'a organizat.

Pentru cărturarii neamului s'a scris o carte înadevăr minunată: o monografie a Ardealului, scoasă sub îngrijirea d-1ui prof. Gusti.

Pentru popor însă, pentru poporul care s'a jertfit anonim și smerit întru înfăptuirea idealului național, pe care l-a privit ca o datorie cu care Dumnezeu a învrednicit rîndul acesta de oameni, pentru poporul acesta care la Alba-Iulia a defilat în fața stăpînirii și a străinătății cu aceeași modestie și smerenie, pentru el nu se face nimic? Nu se cuvenea lui o carte cu *povestea unirii*, scrisă de un Cezar Petrescu care a prelucrat așa de frumos pe Alexandru Makedon, ori de Mihail Sadoveanu? O carte cu care să fi plecat acasă fiecare țaran care a fost la serbările Unirii. Nu împărțită gratuit; sătenii o cumpărau și vor cumpăra-o oricând pe un preț modest. O carte din care se va ceti bătrînilor și tinerilor, și-le va crește inima de bucurie, și vor simți cum le sporește prestigiul de om care și-a împlinit o datorie. O carte care ar însemna mult pentru bucuria luptătorilor din războiul Unirii, și a tufelor celor cari au rămas legați sufletește de marele eveniment.

DATINA

Numai cit este lucru de multe ori dovedit că ne lipsește spiritul inițiativelor modeste, dar folositoare. Il avem din belșug pe cel al inițiativelor grandioase și impu-
nătoare, dar puțin durabile.

Pătorei noastre conducătoare nu-i place să se ocupe de lucruri mărunte și mi-
găloase.

În aceeași ordine de fapte, s'ar fi putut ori s'ar putea începe deaci încolo, cu
acelaș prilej al Unirii, alcătuirea acelei *enciclopedi a satului*, a cărei lipsă a fost, în
atâtea rânduri, constatată. — Ori o revistă cu caracter enciclopedic, scrisă de cîțiva
scriitori de frunte, care să fie serios organizată și administrată pentru a putea pătrunde
și în cele mai oropsite colibe.

Pusă sub conducerea unor oameni cari și-au închinat multă din energia și mun-
ca lor, ridicării prin carte a poporului. De pildă: G. D. Mugur, Emanoil Bucuța, su-
flete care vibrează intens la gîndul că poporul nostru se irosește sufletește și trupește
în ignoranța complectă pe care civilizația vremii noastre nu i-o poate învinge.

Va trebui să ne învrednicim cîndva și pentru asemenea treburi. Dar ce prilej
mai fericit decît aceste serbări ale Unirii? Fapta ar fi venit ca o răsplată meritată.

D. C. Amzăr.

Tot d-nul Băncilă și Școala Regelui Mihai.

Concluziunile ce se puteau trage din cele două articole ale d-ului V. Băncilă,
publicate în „Gîndirea“ an IX no. 4 și 5 sub titlul „Școala Regelui Mihai“, ne-au
provocat articolul publicat, sub acelaș titlu, în numărul nostru de față. Greutățile ine-
rente mijloacelor unei reviste „provinciale“ — ne-au întîrziat apariția numărului și toc-
mai cînd „Datina“ era sub tipar, sosește următorul număr 6 din „Gîndirea“. Surpriză:
d-1 V. Băncilă are încă un articol asupra „Școalei Regelui Mihai“! E drept, într'o
notă prezărită aiurea, în afara articolului prim al d-ului V. B. se anunță că el
face parte dintr'un „eseu“ mai lung. Lucrul ar fi trecut neobservat fără nota amintită,
de oare ce articolul nu avea nici număr paragrafic, nici mențune că va urmă. Artico-
lul II, nu avea nicăiri nici măcar nota prizărită, și ori cine ar fi crezut că d-nul V.
Băncilă a sfîrșit aci problema în discuție. Credință greșită: d-nul pedagog fără nici o
legătură cu precedentele articole uitase că n'a spus totul. Ne întrebăm dacă, cel puțin
de data asta, o fi isprăvit — de oare ce *nici* acest număr din „Gîndirea“ nu ne lă-
murește acest lucru — și din articolele precedente puteai rămâne după fiecare cu con-
vingerea că discuția s'a terminat, chiar în primul articol.

Deocamdată însă, suntem nedumeriți: DE CE acest al III-lea articol n'a avut
onoarea de a fi articolul de fond al revistei, ci a fost strecurat al 7-lea în sumar?
Cetirea articolului ne-a scos din această nedumerire. *Articolul acesta este aproape o
totală desaprobară a celor două precedente.* Despre „școala publică“ a cărei
apologie o făcuse în articolele I și II de abia se mai amintește în acest al III-lea..

Aci se ocupă de *condițiile* ce trebuie să îndeplinească „educatorul“ sau „edu-
catorii“ Regelui. „Căci, Doamne, e și aceasta o problemă!“ Sigur că este. Despre
ea noi stăruirăm cu precădere, în articolul nostru din cuprinsul revistei.

Aflăm, dela d-1 V. B., că s'ar fi propus trei educatori pentru M. S. Regele:
un „*distins ofițer superior*“ pentru educația fizică; un „*inspector de curs primar*“
pentru educația intelectuală, iar „*educația morală și religioasă*“ să rămână pe seama
Principesei Mame. Văzînd lacuna din articolele precedente, remarcată în articolul no-
stru, caută acum s'o împlinească, prin apologia A. S. R. Principesei Mame. De

„legitimitatea alegerii“ ofițerului educator, spune că „n'are nici un temei să se îndoiască“ De ce? Pentru că nu este și d=sa din această categorie? Iar alegerea educatorului intelectual, îi dă prilej să ne mai servească 10 pagini de doctrină și erudiție pedagogică. În alegerea acestui educator, avertizează — în primul rând — să nu se facă greșala de a-l alege în persoana vre=unui bătrân. „Invățătorul regelui Mihai trebuie să fie un om tânăr“ Cât de tânăr? La această întrebare dă cuvânt de răspuns lui Rousseau: „aussi jeune que peut l'être un homme sage“. Sau, cum ar deveni cazul după aceste trei articole, AUSSI JEUNE QUE MOI, GRAND MAÎTRE EN PÉDAGOGIE! Acest deziderat al preceptorului tânăr, nu-l oprește totuși să afirme că „educația actuală se resimte de lipsa bunicilor“. Or fi poate pe undeva și bunici tineri. (!)

Spațiul restrâns al acestei însemnări, nu ne dă putința să facem o analiză amănunțită a acestui al treilea articol al d=lui V. B. Relevăm numai câteva concluzii în flagrantă contradicție cu articolele anterioare. Anume: regele trebuie să dobândească „exercițiul singurătății interioare căci un adevărat rege e singur“. Sau: poporul român e monarhic „dintr'o convingere cu isvoare aproape mistice“. Lăsăm cititorilor să tragă concluzia dacă aceste două deziderate vor deveni realitate în cazul când — după afirmările d=lui Băncilă — regele va merge într'o școală comună unde „să se zbântue la nevoie“ și cu profesorii tineri dar totuși cu... „autoritate asupra copiilor“ cum spune d=sa. Spre sfârșitul acestui articol, mai spune d=el pedagog: „N'am vorbit de medeu, ca factor educativ deși e cel mai important, căci se înțelege dela sine“... Sigur că se înțelegea rolul educativ al mediului, și de aceia noi am relevat greșala d=lui V. B. de a cere trimiterea M. Sale în mediul unei școli cu copii ce vin din familii cu atâtea moravuri diverse; și d=sa amintește de „catastrofa“ prințului Carol. Țara nu vrea și NU TREBUE s'o reediteze când „mai cu seamă pentru o fire sugestionabilă — cum d=sa a convenit anterior că este Regele Mihai — mediul e totul, în bine sau în rău“.

Ca încheiere: Menținem în totul aserțiunile noastre din articolul „Școala Regelui Mihai“ din numărul de față.

Iar dacă d=el V. B. are și d=sa, în acest al III=lea articol, unele păreri comune cu noi, acestea sunt simple afirmațiuni, nu sunt și nu pot fi o concluzie logică a celor expuse în articolele anterioare. Dimpotrivă. Ori sunt o palinodie isvorită din anumite sugestii; ori d=el V. B. nu are o părere proprie în această chestiune și vrea să dezbată problema sofistic pe toate fețele.

Așteptăm. Poate că romanul apărând în fascicole, mai urmează.

Ion Costreian.

P. Krannhals: Naturmythos und Kulturgestaltung.

Un popor mare după un războiu pierdut oferă întotdeauna un spectacol plin de peripeții dramatice, dar și de învățăminte rari. Chestiunea esențială care se pune este: Va reuși acest popor să creeze din frământările sale și din durerea sa un izvor de valori noi, dăătoare de viață, sau va produce din înfrângerea suferită seminte otrăvite pentru alte catastrofe?

Dacă deschizi o antologie nemțească de după războiu sau vizitezi o expoziție de pictură germană, ești izbit de caracterul dureros ce se manifestă în toate producțiunile acestea postbelice, numite adeseori expresioniste. Dar numele de expresionism ne indică tocmai, că geniul artistic al acestui popor nu cunoaște decât suferința, care strigă

DATINA

în el și care caută o eșire în creațiunile sale. Expresionismul aduce așa un fel de „Katharsis“, o purificare a pasiunii, o ușurare a suferinții în sens aristotelic.

Din punct de vedere filozofic această stare sufletească se concretizează mai ales în cartea lui Spengler „Untergang des Abendlandes“. ¹⁾ Succesul enorm al acestei cărți, care se măsoară sau întrece chiar pe cel al lui H. St. Chamberlain „Grundlagen des 19 Jahrhunderts“ ne îndeamnă, să nu cercetăm atât valoarea intrinsecă a acestei opere, ci să vedem în ea mai mult un document, care oglindește complexul sufletesc al unui popor sau al unei epoci.

Că astfel de stări de disperare nu pot să dăinuiească prea mult, cât de omenesci și de explicabile ar fi, ne arată P. Krannhals în „Naturmythos und Kulturgestaltung“, ²⁾ articol apărut în „Osiland“ din Sibiu. (Martie 1929).

La prima vedere autorul este de părerea lui Spengler. Și după el am ajuns în dezvoltarea noastră la un punct mort. Cauzele acestui fapt sunt de căutat în „dominarea progresivă și descompunerea vieții prin rațiune, care reduce tot la un fel de mecanism“. Rațiunea omoară forțele creatoare ale sufletului și prin ea cultura devine civilizație. Omul pierde astfel echilibrul său sufletesc și devine o mașină sau chiar un șurub numai, într'o mașinărie complicată. Dar instinctele străvechi se revoltă. Ele cer ca rațiunea să devină iarăși slujitorul vieții, care este autonomă. Ele ne reamintesc, că esența noastră este irațională.

Și aici se arată gândirea originală a lui Krannhals. ³⁾ Elev credincios al lui Hegel, el primește teza lui Spengler. Principiului mecanic al rațiunii el îi opune principiul organic al sentimentului. Rațiunea, zice el, ne-a dat moartea, sentimentul ne va reînvia. Nu-i adevărat, că rațiunea va avea ultimul cuvânt, „cum nu a avut nici întâiul cuvânt“. Sentimentul în primele zile ale omenirii crea mitul naturii, care nu este de cât conștiința întuihvă asupra unității întregii creațiuni, asupra egalității interne a omului, a animalului, a copacului, a râului și a stâncii. „Toții vorbesc o limbă la fel. Lumea e un loc de intimitate deplină, dar și de înspăimântătoare dușmănie. Iubirea domnește de obicei între om și natură, câteodată însă ura și frica, dar niciodată indiferența“. Mitul acesta străvechi a fost învins, și rațiunea care se deștepta atunci crea principiul de libertate împotriva principiului de necesitate a naturii. A sosit însă momentul când trebuie creată o nouă armonie mai înaltă între sentiment și rațiunea noastră dezvoltată și în această armonie și unire vom găsi punctul lui Arhimede, pentru a ne ridica la o viață nouă și la noi orizonturi.

„Orice cultură creatoare este o întuiție instinctivă, înrudită cu mitul primitiv. Ea are aceeași rădăcină în sentimentul de unitate și de însuflețire a tot ce există“. Și datorită artistului de azi este tocmai, de a învăța prin operele sale și prin viața sa, cum noi, oameni de rând și raționaliști, trebuie să regăsim „absolutul în noi și pe noi în absolut“, ca să ne înțelegem pe noi și lumea ca un ecou viu al naturii dumnezeiești și eterne“, ca să reacționăm în contra „despotismului rațiunii, care mecanizează, disolvă și ucide tot ce-i vine în cale“.

Această datorie a artistului de azi, e ușurată prin faptul că nu există o diferență calitativă între el și ceilalți. Artistul este „omul reprezentativ“, care exprimă prin glasul său viața sufletească a tuturor.

Drumul cel nou duce în primul rând înapoi „la familie, la rudenie, la trib, la popor“. Aici nu s'a rupt încă lanțul care ne leagă cu natura, numai de aici se va naște o cultură nouă și armonioasă. Trebuie să regăsim firea noastră și legătura noastră

¹⁾ Apusul (scufundarea) occidentului.

²⁾ Mitul naturii și formarea culturii.

³⁾ Vezi și opera lui „Das organische Weltbild“ F. Bruckmann A.-G. Verlag München, 2 volume.

cu natura, trebuie să învățăm a stima viața care nu poate să fie cuprinsă în formule și noțiuni raționale și vom regăsi atunci stima de sine, ce resimte orice popor, dacă crează o cultură care este expresiunea vie a ființei sale proprii.

Poetul însă, care a întrupat cel d'întăiu acest ideal, era Goethe, care spunea „că sâmburele naturii se găsește în inima omului”.

Ar fi de adăugat aici, că Goethe a găsit această armonie superioară sau cum zicea Goethe însuși „suma forțelor sale” în lunga sa ședere într'o țară latină, în Italia.

D. R.

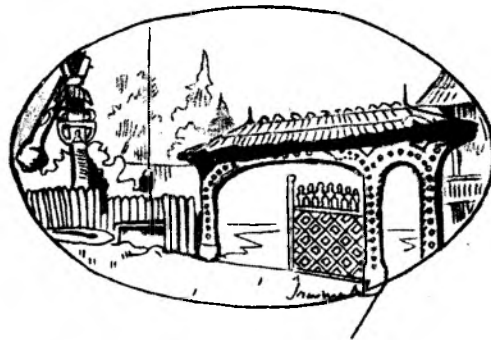
O necuviință a d-lui T. Arghezi.

În ultimul număr al „Ramurilor”, spiritualul director și finul negustor al „Biletelor de papagal” — d-l T. Arghezi — își îngăduie o necuviință pe care nu ne putem opri a o înfieră cu toată tăria omeniei și bunei creștere românești. Susnumitul domn, ale cărui merite pentru scrisul românesc n'au fost nici când contestate de noi, socotește că-și poate asuma dreptul de a învălui într'o rețea de jonglerii stilistice numele profesorului *Ramiro Ortiz* pe care-l atacă în expresia verbală a numelui, în legăturile de familie, în înfățișarea fizică, înfârșit în orice în afară de activitatea sa reală. Astfel de proceduri noi le-am calificat de mult ca *balcanice* și dacă nu le-am îngăduit față de concetățenii noștri cu atât mai mult ne repugnă când sunt îndreptate împotriva străinilor ce ne-au servit cu atâta strălucire țara.

Trăducătorul lui Eminescu în italianește și autorul recentului studiu asupra „Evoluției mediu român” nu poate fi considerat pretext de spirite inconștiente pentru negustorul „Biletelor de papagal”. Gestul d-lui T. Arghezi desvăluie o nuditate morală pe care n'o poate acoperi — în nici un chip — talentul său.

Ne miră numai și ne îndurerează faptul că direcția „Ramurilor” n'a înțeles acest lucru.

Al. Dima.

Redacționale :

Cronica d-lui Motru Dan asupra Conferinței d-lui T. Vianu, se va publica în No. viitor,

Primate la redacție:

CĂRTI

D. V. Barnovschi :	Cărvunarii — povestire istorică	„Cartea medic“ Buc.
Const. Kirilescu :	Literatura împotriva educației	„C. R.“ București
Elena C. Spirea :	Ziua Unirii — piesă populară	„Astra“ Sibiu.
Volbură Polană Năsturaș :	Toamnă — poezii	Arad.
Virgil Huzum :	Bolta bizantină — versuri	„Socec“ Bnc.
Sabin Trușla :	Traista bunicului — povestiri	„Astra“ Sibiu.
Eugen Jebleanu :	Schituri cu soare — versuri	Brașov.
Ovidiu Hulea :	Jerbe naționale — poezii	„Ardealul“ — Cluj
Livia Rebreanu Hulea :	Răvașe 'n tabără — poezii	Cluj
Ovidiu Hulea :	Invierea — poem dramatic	Cluj
Leca Morariu :	Lu frații noștri — Cartea Rom. din Istria	„Făt Frumos“ Suceava

REVISTE, ZIARE

<i>Straja</i> : Craiova	<i>Viața Medicală</i> : Timișoara.
<i>Junimea literară</i> : Cernă. și	<i>Glasul Ardealului</i> : Cluj
<i>Foaia Tinerimii</i> : București	<i>Dumineca Poporului</i> : București
<i>Țara Bârsei</i> : Brașov	<i>Revista Clasică</i> : Craiova
<i>Fântâna Darurilor</i> : București	<i>Ostland</i> : Sibiu
<i>Orizonturi noi</i> : București	<i>Gândirea</i> : București.
<i>Buletinul Cărții Românești</i> : Buc.	<i>Natura</i> : București.
<i>Transilvania</i> : Sibiu.	<i>Ramuri</i> : Craiova.
<i>Arhivele Olteniei</i> : Craiova.	<i>Cultura poporului</i> : București.
<i>Societatea de mâine</i> : Cluj.	<i>Foaia Diecezană</i> : Caransebeș.
<i>Grafica Română</i> : Craiova.	<i>Renașterea</i> : Cluj
<i>Revista gen. a învățământ.</i> : București	<i>Școala Bănățeană</i> : Caransebeș.
<i>L'Europa orientale</i> : Roma-Italia	<i>Propilee literare</i> : București.
<i>Libertatea</i> : Orăștie.	<i>Familia</i> : Oradea Mare
<i>Viața literară</i> : București.	<i>Adevărul literar</i> : București.
<i>Convorbiri literare</i> : București.	<i>Revista de filosofie</i> : București.
<i>Graiul Românesc</i> : București.	<i>România Aeriană</i> : București.
<i>Răsăritul</i> : București.	<i>Nădejdea</i> : Vârșeț-Jugoslavia

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TURNU-SEVERIN

STRADA DECEBAL

**„Ești Datină, stăpâna noastră bună,
Ne logodești cu brazda de pământ.
Ne înfrățești cu gloria străbună
Ne ești, iubito, leagăn și mormânt.”**

G. V.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ASEZĂMÂNTUL TIPOGRAFIC
„DATINA”
TURNU-SEVERIN